

WIADOMOŚCI UNIwersyteckie

MIESIĘCZNIK UNIwersYTETU MARIi CURIE-SKŁODOWSKIEJ - NR 1(160) ♦ ROK 20 ♦ STYCZEŃ 2010

FOT. KAROLINA JÓZWIK

PL ISSN 1233-216X

POSIEDZENIE 16 GRUDNIA 2009 R.

Na wstępie Senat uczcił chwilą ciszy pamięć zmarłych – prof. dr hab. Alinę Szalę, prof. dr. hab. Jana Krzyżę, prof. dr. hab. Tadeusza Radzika oraz prof. dr. hab. Henryka Groszyka.

W trakcie posiedzenia Senat przyjął: Uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na korektę planu rzeczowo-finansowego na rok 2009, Uchwałę w sprawie wyrażenia zgody na nabycie przez UMCS w Lublinie lokali mieszkalnych oraz Uchwałę w sprawie zatwierdzenia recenzji przygotowanej przez prof. dr. hab. Wojciecha Witkowskiego, dotyczącej nadania prof. zw. dr. hab. Henrykowi Olszewskiemu godności doktora honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Ponadto Senat jednogłośnie przyjął przewidywania budżetowe na rok 2010.

Senat pozytywnie odniósł się do wniosku Rady Wydziału Prawa i Administracji o mianowanie dr. hab. Krzysztofa Amiełńczyka na stanowisko profesora nadzwyczajnego na czas określony.

Jego Magnificencja Rektor zakończył posiedzenie Senatu, składając wszystkim zebranym życzenia z okazji zbliżających się Świąt Bożego Narodzenia.

GRATULUJEMY

ODZNACZENIA

Postanowieniem Prezydenta RP z 23 października 2009 r. **prof. dr hab. Wiesław Krajka**, Kierownik Zakładu Studiów Konradynawczych Instytutu Anglistyki oraz **prof. dr hab. Emilian Chibowski**, Kierownik Katedry Chemii Fizycznej zostali odznaczeni **Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia**

Polski. Uroczystość wręczenia odbyła się 16 grudnia 2009 r. w Sali Obrazowej Pałacu Prezydenckiego w Warszawie. Odznaczenia wręczył Jacek Sasin, zastępca Szefa Kancelarii Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego. Gratulujemy!

KRONIKA REKTORSKA grudzień 2009 r.

REDAGOWANA PRZY WSPÓŁPRACY:
MGR ANGELIKI BALCEREK, MGR IWONY
BARCIC, BARBARY NIEDZIŁSKIEJ.

1 grudnia

- Rektor **Andrzej Dąbrowski** spotkał się ze Zbigniewem Piwonim, Prezesem Zarządu Polskiej Szkoły im. Mikołaja Kopernika, która ma siedzibę w Chicago.
- Prorektor **Ryszard Dębicki** z Kanclerzem Mirosławem Urbankiem gościł w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego u Podsekretarza Stanu prof. Jerzego Szweđa i Podsekretarza Stanu prof. Witolda Jurka w sprawie dotyczącej finansów Uniwersytetu.

2 grudnia

- Rektor **Andrzej Dąbrowski** wziął udział w posiedzeniu plenarnym Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Spotkanie odbyło się w Warszawie.

3 grudnia

- Na Uniwersytecie odbyło się uroczyste podpisanie umowy o współpracy między UMCS a Bankiem Światowym. Na jej mocy zostało utworzone Centrum Wiedzy i Partnerstwa (Knowledge and Partnership Center). W uroczystości wzięli udział Rektor **Andrzej Dąbrowski** i Prorektor **Ryszard Dębicki**. Porozumienie zapewnia bezpłatny do-

stęp online do publikacji, raportów i dokumentów opracowywanych przez Bank Światowy. Wspomaga współpracę między studentami, przedstawicielami lokalnych władz i sektorem prywatnym. Podpisana umowa umożliwi studentom i absolwentom UMCS rozwój kariery w Banku Światowym.

- Prorektorzy **Stanisław Chibowski**, **Stanisław Michałowski** i **Ryszard Szczygieł** wzięli udział w jubileuszu 80. urodzin Profesora Albina Koprukowniaka z Instytutu Historii, pierwszego absolwenta Wydziału Humanistycznego z 1955 roku.

4 grudnia

- Rektor **Andrzej Dąbrowski**, Prorektorzy, Kwestor i Kanclerz wzięli udział w obradach Konwentu UMCS. Podczas posiedzenia podjęta została Uchwała, w której członkowie poparli działania władz Uczelni w związku z realizacją programu „UMCS 2011”.
- Prorektor **Stanisław Michałowski** wziął udział w uroczystości wręczenia Stypendium im. Piotra Mroczyka, które zostało przyznane studentce UMCS Agnieszce Adamskiej.

Tego dnia w Warszawie zostały także przyznane Nagrody Zaczęto Uczynku. Jej laureatami zostali: aktorka Krystyna Janda, prezenterka Hanna Lis, były przewodniczący Parlamentu Europejskiego Hans-Gert Poettering oraz zasłużona dla ruchu hospicyjnego w Polsce lekarz onkolog z Poznania dr Grażyna Zengteler.

- Prorektor **Stanisław Michałowski** uczestniczył w debacie *Budujemy na wiedzy – jak biznes może więcej zarabiać, nauka szybciej się rozwijać i czy nauka i biznes mogą wspólnie budować nowoczesną Polskę?* W spotkaniu wzięła udział prof. Barbara Kudrycka, Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz przedstawiciele świata nauki i biznesu.

7 grudnia

- Rektor **Andrzej Dąbrowski** wziął udział w międzynarodowym panelowym spotkaniu: *Lubelska i moskiewska etnolingwistyka – kontakty, badania, metody*, które odbyło się na Wydziale Humanistycznym UMCS.
- Prorektor **Ryszard Szczygieł** wziął udział w spotkaniu Dziekanów Wydziałów i delegacji Rady Bibliotecznej, na którym uzgodniono treść Regulaminu Systemu Bibliotecznego UMCS.
- Prorektor **Ryszard Dębicki** gościł przedstawicieli Studentów Kół Naukowych. Spotkanie dotyczyło organizacji konferencji *Tygiel*, która odbędzie się podczas VII Lubelskiego Festiwalu Nauki.
- Prorektor **Ryszard Dębicki** spotkał się z przedstawicielami firmy For Advice w sprawie współpracy w zakresie transferu wiedzy.

9 grudnia

- Prorektorzy **Ryszard Dębicki**, **Stanisław Michałowski** i **Stanisław Chibowski** spotkali się z prof. V. Ustimenko oraz prof. S. Czernyszenko w sprawie możliwości studiowania studentów ukraińskich na UMCS.

10 grudnia

- Odbyła się uroczysta promocja doktorów habilitowanych i doktorów. Wzięli w niej udział Rektor **Andrzej Dąbrowski**, Prorektor **Stanisław Chibowski** i Prorektor **Ryszard Dębicki**.

11 grudnia

- Na Wydziale Humanistycznym odbyło się uroczyste otwarcie Centrum Języka i Kultury Rosyjskiej UMCS. W uroczystości wzięli udział Rektor **Andrzej Dąbrowski** i wszyscy Prorektorzy. Wśród zaproszonych gości byli m.in. Ambasador Federacji Rosyjskiej w Polsce W. M. Grinin, przedstawiciele Fundacji „Russkij Mir”, a także nauczyciele rusycyści z regionu.
- Na zaproszenie prof. Jana Mazura z Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców gościła w Lublinie Irena Szewińska – członek Komitetu Olimpijskiego. W spotkaniu wzięli udział Rektor **Andrzej Dąbrowski**, Prorektor **Stanisław Chibowski** i Prorektor **Stanisław Michałowski**.

14 grudnia

- W Sali Kominkowej Pałacu Czartoryskich odbyło się posiedzenie Kapituły Nagrody Naukowej im. prof. Edmunda Prosta przyznawanej przez Lubelskie Towarzystwo Na-

7 grudnia, Wydział Humanistyczny UMCS, Międzynarodowe spotkanie panelowe: *Lubelska i moskiewska etnolingwistyka*

ukowe, którego prezesem jest prof. Artur Korobowicz. W spotkaniu wzięli udział Rektor **Andrzej Dąbrowski**.

15 grudnia

- Prorektor **Stanisław Chibowski** i Prorektor **Ryszard Dębicki** wzięli udział w spotkaniu pod tytułem *Projekt szansą naszego rozwoju*, zorganizowanym przez Wydział Chemii UMCS.

16 grudnia

- Na placu Marii Curie-Skłodowskiej, pod pomnikiem patronki uczelni odbyła się Wigilia Uniwersytecka zorganizowana przez Fundację Absolwentów UMCS. W spotkaniu ze studentami i pracownikami wzięli udział Prorektor **Stanisław Michałowski**.

- Podczas posiedzenia Senatu UMCS Rektor **Andrzej Dąbrowski** wręczył list gratulacyjny laureatowi I nagrody w konkursie na projekt statuetki dla dziennikarzy rywalizujących w projekcie *Nie przegap zmian na wschodzie*. Laureatem nagrody został Karol Pomykała, student V roku Wydziału Artystycznego UMCS.

17 grudnia

- Prorektor **Ryszard Szczygieł** spotkał się z pracownikami odchodzącymi na emeryturę oraz obchodzącymi jubileusze pracy w UMCS. Wszystkim wręczył listy gratulacyjne i podziękował za dotychczasową pracę w Uczelni.

18 grudnia

- W dniach 18–19 grudnia Prorektor **Stanisław Chibowski** uczestniczył w posiedzeniu Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej w Ciężeniu koło Słupcy.

22 grudnia

- Przedstawiciele władz uczelni** złożyli wizytę w Ministerstwie Szkolnictwa Wyższego. Spotkali się z wiceministrem resortu prof. Witoldem Jurkiem.

Leon Jeśmanowicz

(1914–1989)

– matematyk, karykaturzysta i... (w dwudziestą rocznicę śmierci)

W mijającym okresie poświęcono wiele uwagi początkom naszego Uniwersytetu. Ze zrozumiałych względów omawiano okoliczności powstania, trudną codzienność oraz działalność osób ze ścisłego kierownictwa Uczelni z rektorem H. Raabe na czele. Znalazło się także miejsce na wspomnienia naszych Seniorów, którzy pamiętają tamten czas z okresu swoich studiów. W tych wspomnieniach często przeżywają się nazwiska, które dzisiejszemu pokoleniu młodzieży niewiele mówią, a mało kto kojarzy je z naszą Uczelnią.

29 grudnia 2009 r. minęło dwadzieścia lat od śmierci prof. dra hab. Leona Jeśmanowicza, matematyka, dydaktyka, autora podręczników i skryptów, popularyzatora nauki i współtwórcy Olimpiady Matematycznej. Ale interesował się również literaturą i sztuką, filmem i teatrem. Pasją szczególnego rodzaju było upamiętnianie napotkanych osób w karykaturach.

Urodził się w Drui jako syn Anatola i Ireny. W 1920 r., po śmierci ojca, rodzina przeniosła się do Grodna. Tu w 1932 r. ukończył gimnazjum, a następnie podjął studia matematyczne na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie. Przez dwa lata studiował równolegle rysunek na Wydziale Sztuk Pięknych. Jeszcze jako student opracował dwa skrypty: *Algebra wyższa* i *Geometria różniczkowa oraz Zbiór zadań z indukcji, ciągów i szeregów*. Po ukończeniu studiów i wykorzystaniu stypendium Funduszu Kultury Narodowej pracował w Katedrze Matematyki USB na stanowisku asystenta do momentu zamknięcia uniwersytetu przez władze litewskie. Następne lata to praca

Leon Jeśmanowicz jako profesor Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu i w karykaturze własnej (obok)

dorywcza w charakterze dozorca, nauczyciela matematyki w IX Gimnazjum w Wilnie, mechanika w warsztacie samochodowym, wreszcie robotnika w podwileńskim gospodarstwie wiejskim. Nauczał także na tajnych kompletach, a aresztowany przez gestapo spędził kilka miesięcy w więzieniu na Łukiszkach. We wrześniu 1944 r. był ponownie nauczycielem matematyki w polskim gimnazjum w Wilnie, a dorywczo pracował w „Prawdzie Wileńskiej”, w dziale karykatur.

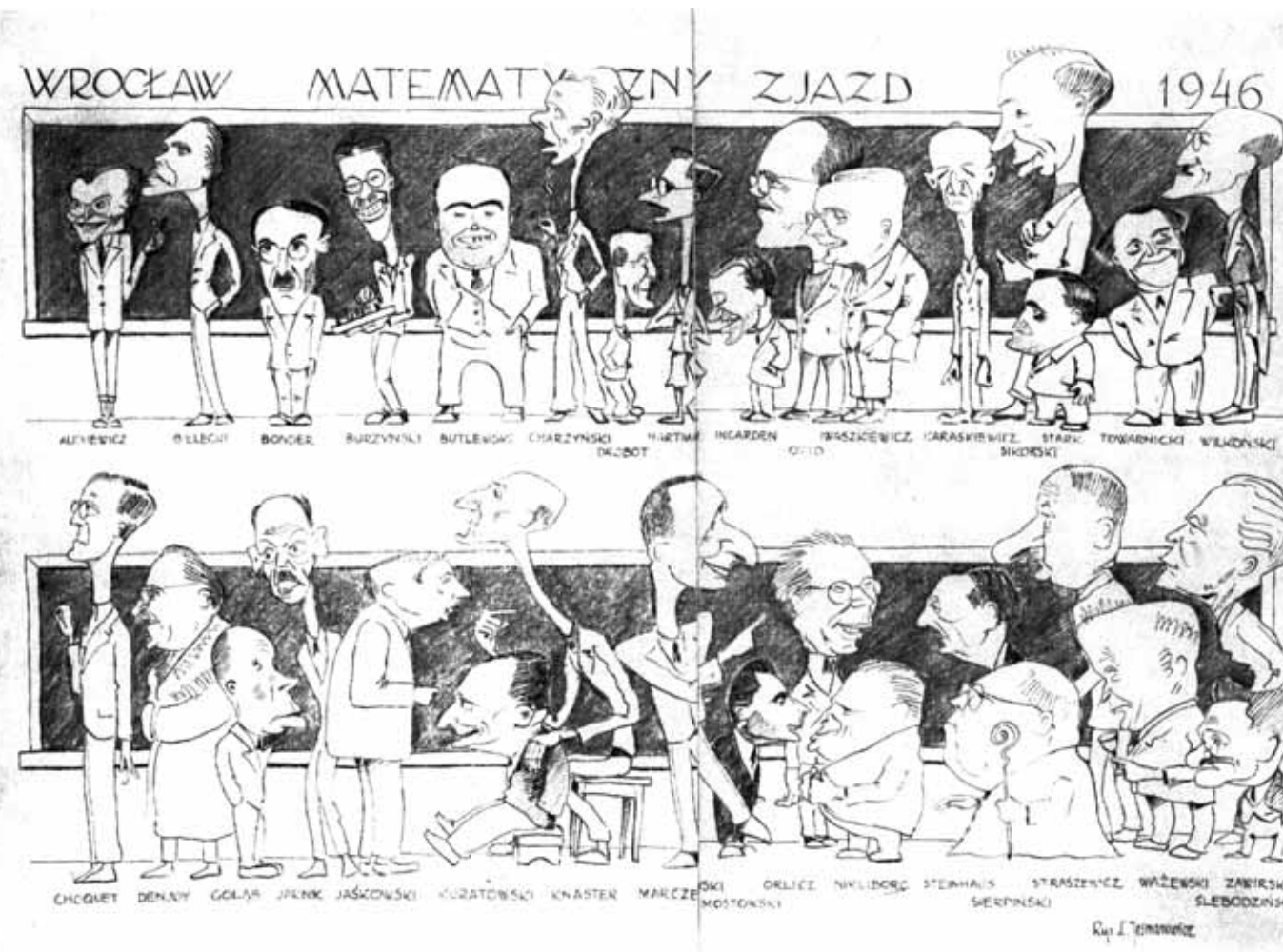
Wilno opuścił, jako repatriant, w marcu 1945 r. i wraz z żoną Sabina (poślubioną w 1943 r.) oraz synem Andrzejem zamieszkali w Lublinie przy ul. Głowackiego 8. Tu urodził mu się drugi syn, Rościław. Nie ukrywał, że wybór Lublina jako miejsca osiedlenia się był następstwem listu, który otrzymał od swojego wileńskiego kolegi Henryka Niewodniczańskiego. Późniejszy profesor, znany fizyk, nie tylko informował go o powstaniu

Uniwersytetu w Lublinie, ale gorąco polecał podjęcie wykładów.

Stanowisko asystenta w Katedrze Matematyki UMCS objął 10 kwietnia 1945 r., po rezygnacji M. Biernackiego. Wkrótce obronił pracę doktorską *Jednoznaczność szeregów Schlömilcha* i został przeniesiony na etat adiunkta. Nie zabawił długo w Lublinie, albowiem wkrótce zaproponowano mu korzystniejsze warunki pracy w Toruniu. Na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika przeniósł się już we wrześniu 1946 r. Odnalazł tam nie tylko wileńskich kolegów, ale także specyficzny klimat dla swojej działalności. Tu przeszedł wszystkie szczeble kariery naukowej i zawodowej. Zmarł, po ciężkiej chorobie, 29 grudnia 1989 r.

Jak wspomniano, swoje pasje dzielił pomiędzy matematykę, literaturę oraz tworzenie karykatur. Był wziętym wykładawcą, ale także karykaturzystą. Pozostawił w swoich rysunkach setki osób, z którymi zetknął się w ciągu

swego życia.¹ Nie brak wśród nich także sylwetek lubelskich. Napisano o nim, że należał do wymierającego gatunku profesorów uniwersyteckich o renesansowych zainteresowaniach, dokonaniach i stylu bycia. Wspominano, że na licznych zebraniach i posiedzeniach naukowych często wyciągał kartkę, ołówek i błyskawicznie rysował karykatury sąsiadów. Rozgrywał się wówczas swoisty konkurs piękności kandydatów pragnących dostać się do kolekcji jego karykatur.²

W dwudziestolecie Jego śmieci Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika oraz Biblioteka Wydziału Matematyki i Informatyki tegoż Uniwersytetu przygotowały okolicznościową wystawę. Znalazły się na niej także akcenty lubelskie, zgromadzone w gablocie: „Repatriacja – Lublin”, m.in. pismo H. Niewodniczańskiego, karta ewakuacyjna, podanie o przydział mieszkania w Lublinie, nominacja na stanowisko asystenta przy Katedrze Matematyki UMCS, zdjęcia z obrony doktoratu i in.

To wspomnienie o wielkim Człowieku, który pracował wśród nas, kończymy krótką prezentacją wytworów Jego ołówka. Dzieła intelektu pozostają w zbiorach naukowych bibliotek polskich i europejskich.

Wiersz „Uśmiech” (Wilno, 13 II 1936) – w zbiorach Archiwum UMK w Toruniu

Gdyby Pan Bóg w swoim skarbcu
wszystkie skrzynie pootwierał,
Wezwał mnie do siebie w niebo
i pozwolił, bym wybierał
Ja bym wybrał uśmiech taki,
co by nigdy nie umierał.

- 1 Część z nich była prezentowana na wystawie w Muzeum Karykatury w Warszawie w 1994 r., natomiast 142 rysunki z pierwszego dwudziestolecia UMK wydano w postaci odrębnej publikacji, L. Jeśmanowicz, *Rysunki i karykatury*, Toruń 2005. Karykatury „Z Teki Wileńskiej” opublikowano w „Wiadomościach Matematycznych” w 1967 r.
- 2 Jeśmanowicz Leon, [w:] *Pracownicy nauki i dydaktyki UMK 1945–2004. Materiały do biografii*, Toruń 2006, s. 308; J. Norwa: *Profesor dr Leon Jeśmanowicz*, „Matematyka”, r. 43, 1990; Archiwum UMCS, Akta osobowe, sygn. K 101.

Wspomnienia profesora Jana Jachymka

Był piękny październikowy dzień 1957 r., ciepły, słoneczny. Na placu Litewskim 3 przed budynkiem Wydziału Prawa UMCS – nie pamiętam dziś, kto „zrobił” mi pierwsze zdjęcie – fotografię. Zaczynałem wtedy studia historyczne na Wydziale Humanistycznym UMCS. Wybór miejsca nie był przypadkowy. Humanistyka nie miała własnego obiektu, stąd zajęcia dydaktyczne odbywały się w różnych budynkach uczelni – ale najczęściej na placu Litewskim „pod trójką”. Wspominam o tym dlatego, że ani przez chwilę nie nasuwała mi się refleksja, iż gros życia zawodowego – 35 na 47 lat pracy, związę z tym właśnie pałacem. Przez 12 lat po skończeniu studiów w nim nie byłem. Dopiero przyszedł czerwiec 1974 r. – dokładnie 15 – znów był ciepły i słoneczny dzień. W przeddzień – 14 – obroniłem pracę doktorską w Instytucie Historii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. W słuchawce słyszę głos ówczesnego prorektora UMCS – doc. dr. Albina Koprukowniaka, na którego zajęcia uczęszczałem w czasie studiów i któremu jako redaktorowi „Rocznika Lubelskiego” przekazywałem teksty do druku. Pan Prorektor pracował w Katedrze Historii Nowożytnej Polski, kierowanej przez prof. dr. hab. Tadeusza Mencła, u którego pisałem pracę magisterską. Po wstępnych gratulacjach – z racji pomyślnie sfinalizowanego przewodu doktorskiego – poprosił mnie o rozmowę. Natychmiast udałem się do siedziby ówczesnego Studium Nauk Politycznych – mieszczącej się w prawym skrzydle pałacu (wschodnim) tuż za bramą. Z ogromną radością przyjąłem propozycję zatrudnienia w UMCS na etacie adiunkta. Tu przypomnę, że SNP funkcjonowało od 1964 r., a jego organizatorem był dr Jan Szreniawski z Wydziału Prawa. Rektorem był prof. dr hab. Grzegorz

Leopold Seidler. W 1969 r. kierownictwo Studium objął doc. Koprukowniak, który po wieloletnich staraniach zintegrował analogiczne placówki funkcjonujące w Akademii Medycznej, Akademii Rolniczej i na Politechnice Lubelskiej, tworzące od 14 czerwca 1975 r. Międzyuczelniany Instytut Nauk Politycznych UMCS. Pracownicy realizowali przedmiot: podstawy nauk politycznych, który obok filozofii i ekonomii politycznej wchodził w skład tzw. bloku przedmiotów humanistycznych, obowiązkowych w dydaktyce uczelni państwowych. A. Koprukowniak był nie tylko człowiekiem ogromnej dobroci i życzliwości, ale także sprawnym szefem. W 1980 r. doprowadził do uruchomienia pięcioletnich, stacjonarnych studiów magisterskich w zakresie nauk politycznych, a w strukturze Uniwersytetu Instytut otrzymał prawa Wydziału. Przybywało pracowników, rozwijały się badania naukowe. Pozycję MINP wzmacniało funkcjonowanie Rady pod przewodnictwem prof. Seidlera.

Wydarzenia lata 1980 r. i początki ruchu solidarnościowego sprawiły, że po raz pierwszy dyrektorem Instytutu został jeden z czołowych jego pracowników doc. dr hab. Ziemowit Jacek Pietraś – kierownik Zakładu Stosunków Międzynarodowych. Stan wojenny 1981 r. „zniósł” go ze stanowiska, a dyrektorem MINP został doc. dr hab. Edward Olszewski. Krokiem naprzód było uruchomienie w 1990 r. studiów niestacjonarnych. Jednocześnie wielu pracowników rozwijało się naukowo, finalizując bądź to przewody doktorskie, bądź habilitacyjne. Należałem do tego grona, uzyskując habilitację na Wydziale Humanistycznym w 1982 r., a po jej zatwierdzeniu i uzyskaniu docentury od 1984 r. przez dwie kadencje sprawowałem funkcję zastępcy dyrektora MINP. W czerwcu 1990 r. zostałem pierwszym profesorem tytularnym. Zmiana systemu ustrojowego Polski w 1989 r. sprawiła, że w warunkach przebudowy Instytut rozwijał się bardzo intensywnie. W czerwcu 1990 r. zostałem wybrany na dyrektora MINP,

Rada Wydziału Politologii, luty 1993. Od lewej stoją: student, prof. Z. Hołda, prof. A. Mieczkowski, prof. E. Olszewski, prof. L. Zacher, prof. M. Żmigrodzki, prof. J. Jelenkowski, prof. W. Kucharski, dr J. Rybczyńska, dr A. Dumala. Od lewej siedzą: prof. A. Czarnocki, prof. Z. Szeliga, prof. H. Chałupczak, prof. G. Janusz, prof. J. Jachymek, prof. Z. J. Pietraś, mgr E. Niecaj

zastępcami byli – doc. dr hab. Z.J. Pietraś (badania naukowe i współpraca z zagranicą) oraz dr hab. Grzegorz Janusz (dydaktyka i sprawy studenckie). 8 lipca 1991 r. Senat podjął decyzję o zmianie nazwy, skreślając przymiotnik „Międzyuczelniany”. Nie było zapotrzebowania na nauczanie JNP w innych uczelniach. Kolejni pracownicy uzyskali tytuł profesora, awansowali na stanowisko profesora UMCS, finalizowali przewody habilitacyjne i doktorskie. Wszystko to sprawiło, że w kwietniu 1992 r. Centralna Komisja do Spraw Tytułów i Stopni Naukowych przyznała INP prawo nadawania stopnia naukowego i doktora nauk humanistycznych w zakresie nauki o polityce.

Ponieważ pozycja naukowa rosła, to Rada INP podjęła starania o przekształcenie w Wydział. Proces ten nie dokonałby się tak sprawnie, gdyby nie ogromna życzliwość i zaangażowa-

nie JM Rektora prof. dr. hab. Eugeniusza Gąsiora. Rektor – znawca biologii molekularnej, był często w uniwersytetach amerykańskich, m. in. w Yale University, i rozumiał, że w państwach demokratycznych politologia ma ogromny prestiż. Pragnął też silnej politologii w UMCS. Nie bez znaczenia był również fakt, że z przekonania był ludowcem – tak jak i ja. Pewnego razu w rozmowie w cztery oczy powiedział: ruch ludowy to moja niespełniona wielka miłość – po czym wyjął z biurka kopię jego deklaracji o wstąpieniu do ZMW RP Wici w drugiej połowie 1945 r., gdy Stanisław Mikołajczyk wrócił z Londynu i był wicepremierem Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej. Pochodziliśmy z sąsiednich wsi w gminie Radecznicza, w powiecie zamojskim. Było nieraz tak, że Magnificencja odwiedzał mnie na placu Litewskim po południu bądź prosił do siebie do Rektoratu – na rozmowę.

Wszystko to sprawiło, że uchwałą Senatu UMCS z 20 stycznia 1993 r. INP został przekształcony w Wydział Politologii UMCS. Był to chronologicznie dziewiąty wydział w Uniwersytecie, a jedyny – jak do tej pory – o takiej nazwie w Polsce. W innych ośrodkach naukowych studia politologiczne realizowane są na wydziałach o różnie brzmiących nazwach, np. w Warszawie – Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych bądź Wydział Nauk Społecznych.

Nadszedł historyczny dzień 26 lutego 1993 r. W auli im. Ignacego Daszyńskiego odbyło się pierwsze uroczyste, otwarte posiedzenie Rady Wydziału Politologii UMCS z udziałem JM Rektora prof. dr. hab. Eugeniusza Gąsiora, prorektora prof. dr. hab. Jerzego Bartmińskiego, dziekanów wydziałów: Chemii – prof. dr. hab. Andrzeja Dąbrowskiego, Ekonomicznego – prof. dr. hab. Jana Zalewy, Humanistycznego

Pracownicy Wydziału Politologii – rok 2001

Kolegium Dziekańskie (kadencja 1996–1999)

Remont Wydziału Politologii – lipiec 1995

– prof. dr. hab. Zygmunta Mańkowskiego, Prawa i Administracji – prof. dr. hab. Marka Kuryłowicza. W tym też roku odbyły się wybory, wskutek których Rada Wydziału składała się z następujących pracowników: prof. dr. hab. Jan Jachymek – dziekan, prof. dr. hab. Marek Żmigrodzki – dziekan ds. nauki i współpracy z zagranicą, prof. dr. hab. Edward Olszewski – prodziekan ds. studenckich oraz prof. dr. hab. Marcin Król, prof. dr. hab. Władysław Kucharski, prof. dr. hab. Lech Ludorowski, prof. dr. hab. Ziemiowit Jacek Pietraś, prof. dr. hab. Lech Zacher, doc. dr. hab. Józef Krukowski, doc. dr. hab. Antoni Mieczkowski, dr. hab. Henryk Chałupczak, dr. hab. Andrzej Czarnocki, dr. hab. Zbigniew Hołda, dr. hab. Grzegorz Janusz, dr. hab. Marian Jelenkowski, dr. hab. Włodzimierz Mich, dr. hab. Zbigniew Szeliga, dr. hab. Alicja Wójcik, dr. Agnieszka Pawłowska, mgr Henryk Soćko, mgr Elżbieta Nieczaj, mgr Hanna Dumała.

Wydział oparto na strukturze Zakładów. Na początku lat 90. było ich sześć: Badań Etnicznych, Myśli Politycznej XIX i XX wieku, Ruchów i Doktryn Politycznych, Socjologii Polityki, Stosunków Międzynarodowych i Systemów Politycznych. W dalszej kolejności powstały trzy Zakłady: Dziennikarstwa, Praw Człowieka oraz Samorządów i Polityki Lokalnej.

Rok 1994 przyniósł Wydziałowi dwie dużej rangi decyzje sprzyjające dalszemu rozwojowi. Dzięki staraniom własnym i życzliwości kierującego Annales UMCS prof. dr. hab. Wiesława Śladkowskiego zapadła decyzja o uruchomieniu naukowego pisma „Annales UMCS” (Sectio K-Politologia). W tym

roku ukazał się tom I pod moją redakcją. Drugim nie mniej ważnym wydarzeniem było wprowadzenie do portfela inwestycyjnego Ministerstwa Edukacji Narodowej remontu kapitalnego siedziby wydziału – pałacu Lubomirskich. Decydujące znaczenie miała moja rozmowa z ówczesnym wicepremierem i ministrem edukacji narodowej prof. dr. hab. Aleksandrem Łuczakiem w czerwcu podczas jego pobytu w Lublinie. We wrześniu 1994 r. była decyzja ministra i rozpoczął się najpierw przetarg, później konkurs firm na wykonanie prac. Trwały one do przełomu 1998/99, a w tym czasie korzystaliśmy z pomocy lokalowej Wydziału Chemii oraz Wydziału Pedagogiki i Psychologii.

Przebudowa ustrojowa sprzyjała rozwojowi Wydziału. Niech zaświadczą o tym niektóre tylko fakty: liczba studentów wzrosła z 439 w 1991 r. (391 studia stacjonarne i 48 zaoczne) do 2217 w 1999 r. (w tym 1248 studia stacjonarne i 969 zaoczne); pracowników Wydziału z 60 w 1990 (w tym 12 samodzielnych) do 72 w 1999 r. (w tym 19 samodzielnych). Pracownicy Wydziału utrzymywali naukowe kontakty z około 200 pracownikami naukowymi w kraju i za granicą. Gośćmi Wydziału byli wybitni przedstawiciele życia politycznego, ministrowie, dyplomaci, uczeni – np. arcybiskup prof. dr. hab. Bolesław Pylak – wielki kanclerz KUL, uczestniczył w sesji naukowej *Religia i Kościół rzymskokatolicki w polskiej myśli politycznej 1918–1993 r.* czy prof. Jan Karski z University Georgetown w Waszyngtonie w 1998 r. brał udział w spotkaniu z kadrą naukową i studentami. Atmosfera pracy i zbiorowego wysiłku sprawiła, że pod koniec lat 90. Wydział Politologii uzyskał I kategorię Komitetu Badań Naukowych, a w rankingach „Polityki” plasował się na 2–3 miejscu wśród uniwersytetów, wyprzedzany każdorazowo przez Wydział Dziennikarstwa Nauk Politycznych UW, niekiedy przez Wrocław lub Poznań. Dziś jest nadal jedynym Wydziałem Politologii wśród polskich uniwersytetów. Zwieńczeniem osiągnięć była decyzja Centralnej Komisji do Spraw Tytułów i Stopni Naukowych, na podstawie której w marcu 2001 r. przyznano Wydziałowi prawo habilitowania i wnioskowania o tytuł naukowy.

JAN JACHYMEK

WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI

DOKTORATY

Rada Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi na posiedzeniu w dniu 15 grudnia 2009 r. nadała stopień doktora nauk biologicznych w zakresie biologii:

- mgr **Ewie Janik** – asystentce Zakładu Fizjologii Roślin Instytutu Biologii. **Temat:** *Wpływ metali ciężkich na molekularne mechanizmy fotoprotekcyjne u roślin Secale cereale*. **Promotor:** dr hab. Waldemar Maksymiec (UMCS). **Recenzenci:** prof. dr hab. Elżbieta Romanowska (Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Kazimierz Strzałka (Uniwersytet Jagielloński);
- mgr **Aleksandrze Secie** – studentce studiów doktoranckich w Zakładzie Anatomii i Cytologii Roślin Instytutu Biologii. **Temat:** *Lokalizacja lipoksygenazy w komórkach rozwijającego się zalążka Larix kaempferi (Lamb.) Carr*. **Promotor:** dr hab. Ewa Szczuka, prof. nadzw. **Recenzenci:** dr hab. Rafał Mól (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza Poznań), prof. dr hab. Elżbieta Weryszko-Chmielewska (Uniwersytet Przyrodniczy Lublin).

HABILITACJE

Rada Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi na posiedzeniu:

- W dniu 9 grudnia 2009 r. podjęła uchwałę o nadaniu stopnia doktora habilitowanego nauk biologicznych w zakresie biologii dr inż. **Barbarze Łotockiej**, adiunktowi z Katedry Botaniki Wydziału Rolnictwa i Biologii Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. **Temat rozprawy habilitacyjnej:** *Anatomia rozwojowa i ultrastruktura brodawek korzeniowych o nieograniczonym wzroście i jej specyfika u roślin z plemienia Genistaeae*. **Recenzenci:** prof. dr hab. Maria Olszewska (Katedra Genetyki Ogólnej, Biologii Molekularnej i Biotechnologii Roślin Uniwersytetu Łódzkiego), prof. dr hab. Cezary Mądrzak (Katedra Biochemii i Biotechnologii, Zakład Biologii Molekularnej Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu), prof. dr hab. Adam Woźny (Zakład Botaniki Ogólnej Instytutu Biologii Eksperymentalnej Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu), prof. dr hab. Józef Bednara (Zakład Anatomii i Cytologii Roślin Instytutu Biologii UMCS).
- W dniu 6 stycznia 2010 podjęła uchwałę o nadaniu stopnia doktora habilitowanego nauk biologicznych w zakresie biologii dr **Krystynie Winiarczyk**, adiunktowi Zakładu Anatomii i Cytologii Roślin Instytutu Biologii UMCS. **Temat rozprawy habilitacyjnej:** *Badania embriologiczne bezpłodnych ekotypów Allium sativum L.* **Recenzenci:** prof. dr hab. Romana Izmailow (Zakład Cytologii i Embriologii Roślin Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego), prof. dr hab. Adam Woźny (Instytut Biologii Eksperymentalnej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), dr hab. Dorota Kwiatkowska (Zakład Biofizyki i Morfogenezy Roślin Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytet Śląski), prof. dr hab. Barbara Gabara (Laboratorium Mikroskopii Elektronowej Wydziału Biologii i Ochrony Środowiska Uniwersytetu Łódzkiego).

Inne sprawy

- 11 grudnia 2009 r. podpisany został list intencyjny w sprawie współpracy pomiędzy Instytutem Nauk o Ziemi UMCS a Wojewódzkim Urzędem Statystycznym w Lublinie. Strony zadeklarowały współpracę w zakresie prac naukowo-badawczych oraz analiz i ekspertyz, udostępniania jawnych informacji statystycznych, wykonywania badań i analiz koniecznych do realizacji projektów współfinansowanych przez UE, uczestnictwa w praktycznym kształceniu studentów kierunku geografii poprzez umożliwienie odbywania praktyk zawodowych oraz staży studenckich, a także podejmowania działań promulgarystycznych i promocyjnych przez obie jednostki.

WYDZIAŁ CHEMII

DOKTORATY

- Rada Wydziału Chemii na posiedzeniu w dniu 14 grudnia 2009 r. nadała stopień doktora nauk chemicznych w zakresie chemii mgr **Agnieszce Brzyskiej**, doktorantce z Zakładu Chemii Teoretycznej. **Temat:** *Podwójna baza funkcyjna w obliczeniach*. **Promotor:** prof. dr hab. Krzysztof Woliński (UMCS). **Recenzenci:** dr hab. Magdalena Pedul-Kudelska (Uniwersytet Warszawski); prof. dr hab. Karol Wysokiński (UMCS).

WIZYTY GOŚCI

- W dniach 10–24 grudnia 2009 r. na zaproszenie prof. dr. hab. Stefana Sokołowskiego z Zakładu Modelowania Procesów Fizykochemicznych przebywał dr Yaroslav Il'nytsky z Institute for Condensed Matter Physics, National Academy of Sciences of Ukraine. Celem przyjazdu była współpraca naukowa.

WYJAZDY ZAGRANICZNE PRACOWNIKÓW

- W dniach 9–13 grudnia 2009 r. dr hab. Marta Szymula przebywała w Uniwersytecie w Vigo (Hiszpania). Celem wyjazdu była współpraca naukowa z prof. Carlem Bravo-Diaz.
- W dniach 11–19 grudnia 2009 r. dr Marek Stankevič przebywał w École Polytechnique w Paryżu (Francja) w ramach realizacji programu POLONIUM.
- W dniach 8–13 grudnia 2009 r. dr hab. Mieczysław Korolczuk prof. nadzw. UMCS, dr hab. Jadwiga Saba prof. nadzw. UMCS, dr hab. Małgorzata Grabarczyk, dr Joanna Lenik, dr Agnieszka Nosal-Wiercińska, dr Dorota Sieńko oraz dr Katarzyna Tyszczyk brali udział w konferencji *Modern Electroanalytical Methods 2009* (The Faculty of Science Charles University in Prague, Republika Czeska).

MARZENA RĘBISZ

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI

DOKTORATY

- W dniu 17 grudnia 2009 r. odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr **Agnieszki Batczak-Zaborowskiej**. **Temat:** *Publicznoprawne ograniczenia prowadzenia*

działalności gospodarczej w związku z pełnieniem służby przez funkcjonariuszy publicznych. **Promotor:** prof. dr hab. Marian Zdyb. **Recenzenci:** prof. dr hab. Zbigniew Cieślak (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), prof. dr hab. Jerzy Stelmasiak (UMCS).

WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY

HABILITACJE

- **16 grudnia** odbyło się kolokwium habilitacyjne dr. **Roberta Bubczyka** z Instytutu Kulturoznawstwa. **Temat:** *Gry na szachownicy w kulturze dworskiej i rycerskiej średniowiecznej Anglii na tle europejskim*. Recenzenci: prof. dr hab. Henryk Samsonowicz, (Uniwersytet Warszawski), prof. dr hab. Jerzy Strzelczyk (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), prof. dr hab. Jan Szymczak (Uniwersytet Łódzki), prof. dr hab. Wojciech Iwańczak (Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach).

DOKTORATY

- **8 grudnia 2009 r.** odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. **Ireneusza Drąszcza**. **Temat:** *Antyczna przeszłość i nowożytna teraźniejszość. Ziemia włoskie i Włosi w polskim piśmiennictwie podróżniczym XVI i XVII wieku*. **Promotor:** prof. dr hab. Marian Chachaj (UMCS). **Recenzenci:** prof. dr hab. Bogdan Rok (Uniwersytet Wrocławski), prof. dr hab. Henryk Gmiterek (UMCS).
- **9 grudnia 2009 r.** odbyła się obrona pracy doktorskiej mgr. **Swietłany Szaszkowej**. **Temat:** *Muzyka w powieści W. F. Odojewskiego „Noce rosyjskie” w kontekście poglądów estetycznych pisarza*. **Promotor:** prof. dr hab. Witold Kowalczyk. **Recenzenci:** prof. dr hab. Olga Głównko (UŁ), prof. dr hab. Małgorzata Matecka (KUL).
- **16 grudnia 2009 r.** odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. **Wioletty Pietruszki**. **Temat:** *Językowe zachowania grzecznościowe gimnazjalistów*. **Promotor:** prof. dr hab. Małgorzata Karwatowska (UMCS). **Recenzenci:** prof. dr hab. Halina Wiśniewska (UMCS), prof. dr hab. Bogdan Walczak (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu).

WARSZTATY, STAŻE, KWERENDY

- W dniach **10–20 grudnia** mgr Marcin Piotrowski z Instytutu Archeologii przebywał na Ukrainie w celu przeprowadzenia kwerendy bibliotecznej i źródeł muzealnych.

KONFERENCJE, WYSTĄPIENIA, PANELE, SPOTKANIA

- W dniach **25–26 listopada** w Brzeskim Uniwersytecie Państwowym odbyła się międzynarodowa konferencja naukowo-metodyczna *Języki słowiańskie: aspekt systemowo-opisowy i socjokulturowy*. Na konferencji dr M. Olejnik wygłosił referat *Nazwy topograficzne w mikrotoponii wschodniej Lubelszczyzny*.
- W dniach **2–4 grudnia** w Łodzi dr Katarzyna Smyk wzięła udział w konferencji *Muzyka i muzyczność w literaturze*

od *Młodej Polski do czasów najnowszych*, podczas której wygłosiła referat *Tyle w tych lasach śpiewu. Muzyka w poetyckim krajobrazie Jana Pocha*.

- W dniach **4–5 grudnia** odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa poświęcona 300. rocznicy śmierci hetmana Iwana Mazepy pt. *Illustrissimus Dominus Joannes Mazepa. Hetman Ukrainy Iwan Mazepa: życie, czasy, tradycje*, zorganizowana przez Instytut Ukraini „Ucrainicum” Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W konferencji uczestniczył prof. Feliks Czyżewski i zaprezentował referat: *W kręgu literatury Baroku i Oświecenia. Rutenizmy w języku polskim XVII–XVIII w.*
- W dniach **4–5 grudnia** w Krakowie dr Katarzyna Smyk uczestniczyła w konferencji: *Europa Słowian w świetle socjo- i etnolingwistyki. Teraźniejszość i przeszłość*, podczas której wygłosiła referat: *Idź prostą drogą, a nie zbłądzisz. O przenośnych sensach drogi w przysłowiaach polskich*.
- **7 grudnia** w sali obrad Rady Wydziału Humanistycznego odbyło się międzynarodowe spotkanie panelowe zorganizowane przez Instytut Filologii Polskiej pt. *Lubelska i moskiewska etnolingwistyka – kontakty, badania, metody*. Spotkanie podsumowywało 30-letni okres współpracy tych dwóch ośrodków etnolingwistycznych. Uczestniczyli w nim pracownicy ZFU: prof. M. Łesiów, prof. F. Czyżewski i dr M. Jastrzębski. Wystąpienia naukowe zaprezentowali: prof. J. Bartmiński, prof. F. Czyżewski i prof. J. Adamowski, a ze strony rosyjskiej: prof. S. Tołstojowa z RAN w Moskwie i prof. J. Bierzowicz z Uralskiego Uniwersytetu Państwowego w Jekaterynburgu. Okazją do spotkania był też jubileusz 70-lecia prof. Bartmińskiego i prof. Tołstojowej. Na spotkaniu miało także miejsce wręczenie 21. tomu „Etnolingwistyki”, dedykowanego prof. Tołstojowej w związku z jubileuszem, a także pisma „Żywaja Starina”, w którym odnotowano jubileusz prof. Bartmińskiego. Po zakończeniu spotkania panelowego odbyło się też zebranie Kolegium Redakcyjnego „Etnolingwistyki” z udziałem prof. M. Łesiowa i prof. F. Czyżewskiego.
- **8 grudnia** dr hab. Andrzej Rozwałka z Instytutu Archeologii uczestniczył w drugiej debacie historycznej z cyklu dotyczącego rozwoju przestrzennego Lublina *Lokacja miasta Lublina w świetle źródeł archeologicznych i historycznych*, która odbyła się w siedzibie Ośrodka Brama Grodzka – Teatr NN.
- **11 grudnia** w sali posiedzeń Rady Wydziału Humanistycznego odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa zorganizowana przez Komisję Filologiczną Lubelskiego Towarzystwa Naukowego oraz Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski UMCS pt. *Spadkobiercy Juliusza Słowackiego w kraju i za granicą* (w dwusetną rocznicę urodzin). Kierownikiem konferencji była prof. dr hab. Eugenia Łoch (Instytut Filologii Polskiej). Referaty wygłosili pracownicy Instytutu Filologii Polskiej: prof. dr hab. Eugenia Łoch (*Słowacki w kręgu pisarzy młodopolskich*); prof. dr hab. Halina Wiśniewska (*Językowe cechy sarmatyzmu w dramatach historycznych Juliusza Słowackiego*); dr Arkadiusz Bałajewski (*Krasiński – Słowacki. Dialog myśli i wyobraźni*); dr Elżbieta Flis-Czeraniak (*„Bo moc to duch” – Juliusz Słowacki jako nauczyciel Tadeusza Micińskiego*).

- W dniach **11–12 grudnia** dr Anna Zalewska z Instytutu Archeologii uczestniczyła w konferencji naukowej zorganizowanej w Warszawie przez Komisję Antropologii Pradziejów i Średniowiecza Komitetu Nauk Pradziejów i Protohistorycznych PAN *Przeszłość społeczna. Podstawy konceptualizacji badań z perspektywy archeologii, prezentując wystąpienie Znaczenia archeologii jako dyscypliny naukowej we współczesnej kulturze*.

WYDZIAŁ EKONOMICZNY

DOKTORATY

10 grudnia 2009 r. odbyły się publiczne obrony rozpraw doktorskich:

- mgr. **Piotra Boliboka**, słuchacza studiów doktoranckich w zakresie ekonomii. **Temat:** *Wynik finansowy w kształtowaniu wartości polskich spółek giełdowych*. **Promotor:** prof. dr hab. Czesław Skowronek. **Recenzenci:** prof. dr hab. Jan Szczepański (Szkoła Główna Handlowa w Warszawie), dr hab. Henryk Ronek, prof. nadzw. (UMCS).
 - mgr. inż. **Tomasza Surmacza** z Uniwersytetu Rzeszowskiego. **Temat:** *Wpływ procesów logistycznych na jakość i efektywność przedsiębiorstw*. **Promotor:** prof. dr hab. Elżbieta Skrzypek. **Recenzenci:** dr hab. Jacek Szołtysek, prof. nadzw. (Akademia Ekonomiczna w Katowicach), prof. dr hab. Czesław Skowronek (UMCS).
 - **17 grudnia 2009 r.** odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. **Julii Wojciechowskiej**, słuchaczki studiów doktoranckich z Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów. **Temat:** *Wpływ doskonalenia jakości usług na potencjał konkurencyjny biur turystycznych na Lubelszczyźnie i Winnycynie*. **Promotor:** prof. dr hab. Elżbieta Skrzypek. **Recenzenci:** dr hab. Józef Sala prof. nadzw. (Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie), prof. dr hab. Genowefa Sobczyk (UMCS).
- Wszystkie obrony zakończyły się nadaniem doktorantom stopnia doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii.

WYDZIAŁ PEDAGOGIKI I PSYCHOLOGII

DOKTORATY

- **11 grudnia 2009 r.** odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr. **Anny Staweckiej**. **Temat:** *Obraz własnej osoby w świetle wytworów plastycznych dzieci przewlekłe chorych w okresie późnego dzieciństwa*. **Promotor:** prof. zw. dr hab. Stanisław Popek. **Recenzenci:** prof. zw. dr hab. Maria Braun-Gałkowska, dr hab. Grażyna Kwiatkowska, prof. UMCS.
- **11 grudnia 2009 r.** odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr. **Krzysztofa Gogacza**. **Temat:** *Różnicowanie oddziaływań resocjalizacyjnych społecznych kursorów sądowych a efektywność dozorów probacyjnych*.

Promotor: dr hab. Andrzej Węgliński, prof. nadzw. UMCS. **Recenzenci:** dr hab. Zdzisław Bartkowicz, prof. nadzw. UMCS, dr hab. Marek Heine, prof. nadzw. DS-WETWP we Wrocławiu.

- **11 grudnia 2009 r.** odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr. **Agnieszki Łaby**. **Temat:** *Zastosowanie biblioterapii w kształtowaniu zachowań przystosowawczych uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim*. **Promotor:** prof. dr hab. Janusz Kirenko. **Recenzenci:** dr hab. Marian Kapica, prof. nadzw. UO, dr hab. Zofia Palak, prof. nadzw. UMCS.

„Bombowy” projekt

Koło Naukowe Twórczych Pedagogów Resocjalizujących UMCS w Lublinie jest autorem i realizatorem Projektu BOMBKA. Projekt jest skierowany do osadzonych i ich rodzin. Łączy w sobie walory twórczości, resocjalizację oraz elementy tradycji – rozumianej nie tylko jako obdarowywanie się prezentami na święta, ale przede wszystkim jako pamięć, troska o bliskich i pogłębianie więzi rodzinnych, społecznych.

Podstawowe cele projektu to:

- oddziaływania terapeutyczne (arteterapia)
- kształtowanie umiejętności praktycznych
- poprawa/wzmocnienie relacji rodzinnych.

Zakup materiałów niezbędnych do pracy został dofinansowany przez Dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii UMCS dr. hab. Ryszarda Bera, prof. UMCS – za co serdecznie dziękujemy.

Z naszej propozycji jako pierwszy skorzystał Areszt Śledczy w Lublinie. Kolejne tego typu działania przewidujemy przeprowadzić w innych placówkach, m.in. w Zakładzie Karnym w Białej Podlaskiej oraz w Opolu Lubelskim. Program ma odbywać się cyklicznie.

Pierwszym etapem projektu było przeszkolenie członków Koła w rękodziele artystycznym – wyrabianiu ozdóbnych bombek. Szkolenie odbyło się 27 listopada 2009 r. na Wydziale Pedagogiki i Psychologii. Następnie 4 grudnia 2009 r. przeszkolono w tym zakresie grupę osadzonych, którzy pod czujnym nadzorem studentek wykonali przepiękne bombki. Zajęcia odbyły się na terenie Aresztu Śledczego w Lublinie. Zainteresowanie wyrobem tych ozdób przerosło nasze oczekiwania. Piętnastu mężczyzn z dużą cierpliwością i starannością wzięło się do roboty. Wykonanie jednej bombki to ok. godziny pracy. Każdy wykonał co najmniej dwie. Zaangażowanie było tak duże, że żaden z twórców nie chciał pójść na obiad przed skończeniem pracy. Należy stwierdzić, że powstały dzieła o dużym walorze artystycznym. Sami osadzeni byli zaskoczeni efektem swojej pracy – padły słowa: „nie mogę uwierzyć, że sam to zrobiłem”, „mógłbym tak produkować do wieczora” itp.

Kadra aresztu była zaskoczona postawą, zaangażowaniem i wydajnością pracy osadzonych. Jeszcze tego samego dnia poproszono nas o kolejne takie warsztaty w jak najszybszym terminie. Ustalono termin na kolejny tydzień.

Na podstawie obserwacji i późniejszych rozmów z pracownikami AŚ można podsumować ten etap projektu jako niezmiernie udany. Tego typu zajęcia warsztatowe

Członkinie koła przeszkoliły osadzonych – zaprezentowały sposoby wyrobu ozdób

Kiermasz bombek

wpłynęły na obniżenie stresu i poziomu napięcia emocjonalnego. Zaobserwowano także podniesienie samooceny – sami wykonali bardzo estetyczne, oryginalne bombki. A zatem został osiągnięty cel terapeutyczny oraz cel związany z „wyposażeniem” osadzonych w umiejętności praktyczne – rękodzieło artystyczne.

Kolejnym etapem projektu było zorganizowanie kiermaszu i sprzedaż wytworów. Kiermasz odbył się 07.12.09 r. w głównym holu Instytutu Pedagogiki przy ul. Narutowicza 12. Poza bombkami oferowaliśmy także kartki świąteczne przekazane nam przez AŚ w Lublinie. Dochód ze sprzedaży ma być przeznaczony na paczki świąteczne dla dzieci osadzonych, którzy brali udział w projekcie.

Ostatnim etapem projektu jest zorganizowanie spotkania rodzin osadzonych i wręczenie paczek dla dzieci. Spotkanie odbędzie się w styczniu 2010 r. na terenie aresztu śledczego. Liczymy, że pomoże to niektórym osobom złagodzić skutki rozłąki, wzmocnić lub naprawić relacje z rodziną – głównie z najmłodszymi jej członkami.

TEKST I FOTOGRAFIE:
MGR MAGDALENA MONIST-CZERWIŃSKA

WYDZIAŁ ARTYSTYCZNY

DOKTORAT

- 9 grudnia 2009 r. w Instytucie Muzykologii na Wydziale Teologii KUL odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr Agaty Kusto, asystenta w Zakładzie Teorii Muzyki Wydziału Artystycznego UMCS. **Temat:** *Ludowe pieśni maryjne na Lubelszczyźnie. Studium etnomuzykologiczne*. **Promotor:** prof. dr hab. Antoni Zoła (Katolicki Uniwersytet Lubelski). **Recenzenci:** prof. dr hab. Piotr Dahlig (Uniwersytet Warszawski), ks. prof. dr hab. Robert Bernagiewicz (Katolicki Uniwersytet Lubelski).

INNE

- 19 grudnia 2009 r. w Warsztatach Kultury miała miejsce premiera widowiska muzyczno-tanecznego *Pieśń z Pieśni*. Pomysłodawcą spektaklu oraz autorem libretta inspirowanego starotestamentową *Pieśnią nad Pieśniami* jest Jan Kondrak. Muzykę skomponowali: Zbigniew Łapiński, Jan Kondrak i Marek Andrzejewski. W spektaklu, obok uczniów lubelskich szkół średnich, udział wzięli studenci i absolwenci Wydziału Artystycznego, występując jako wokaliści oraz instrumentalści. Kierownictwo muzyczne nad całością przedstawienia sprawował Tomasz Momot, wykładowca w Instytucie Muzyki na kierunku jazz i muzyka estradowa, jednocześnie autor aranżacji wykonywanych pieśni.

Podczas nagrań w domu Pani Stanisławy Majchrowicz (Śliwnica)

Studenckie badania terenowe w okolicach Krasieczyna

(7–11 listopada 2009 r.)

Studenckie Koło Naukowe Etnolingwistów UMCS w ramach cyklu „Ratujmy historię” zorganizowało drugi obóz naukowo-badawczy. Tym razem w okolicach Krasieczyna jedenastoro członków SKNE zbierało relacje potoczne związane z językowo-kulturowym obrazem ciała w polskiej tradycji ludowej, ludową demonologią oraz ze stosunkami polsko-ukraińskimi i polsko-żydowskimi. Wywiady prowadzono na podstawie przygotowanych wcześniej przez uczestników obozu kwestionariuszy oraz kwestionariusza etnolingwistycznego *Słownika stereotypów i symboli ludowych* (w części dotyczącej roślin i czasu).

Studenci rozmawiali z dwudziestoma informatorami (z Krasieczyna, Dybawki, gdzie znajdowała się baza noclegowa oraz Tarnawców, Śliwnicy, Zalesia, Olszan, Korytników), a efektem tych rozmów było zebranie licznych relacji (zapisanych na 24 taśmach

Uczestnicy obozu z Panią Demkiewicz (Dybawka)

magnetofonowych oraz plikach audio), wykonanie kilkuset zdjęć dokumentujących specyfikę kulturową badanej okolicy.

Dzięki prałatowi – księdzu Stanisławowi Bartmińskiemu uczestnicy obozu dotarli do wielu interesujących osób, które po-

dzieliły się z nimi swoją wiedzą o kulturze tej okolicy, a także opowiadały o swoich, często dramatycznych, przeżyciach. Mieszkańcy Krasiczyna i jego okolic w okresie II wojny światowej byli bowiem masowo wysiedlani na Wołyń. Na szlaku wędrówek po krasiczyńskich okolicach znalazły się również takie ważne miejsca, jak XVI-wieczny Zespół Zamkowo-Pałacowy w Krasiczynie – jeden z najpiękniejszych renesansowych zabytków w Polsce, oraz Cmentarz Żydowski uporządkowany w 2000 roku dzięki inicjatywie krasiczyńskiego proboszcza.

W badaniach studentom SKNE UMCS towarzyszyli członkowie Studenckiego Koła Naukowego Filologów Kolegium Licencjackiego UMCS w Białej Podlaskiej wraz z opiekunem dr Martą Nowosad-Bakalarczyk. Nawiązanie tej współpracy zaowocuje w najbliższym czasie wspólnym wyjazdem na Podlasie (na przełomie kwietnia i maja 2010 r.). Uzyskany podczas tej wyprawy materiał po skatalogowaniu i opracowaniu zostanie zdeponowany w Pracowni Archiwum Etnolingwistycznego UMCS i już niebawem będzie wyko-

Na zamku w Krasiczynie

rzystany przez studentów i doktorantów – będących członkami SKNE – do ich prac magisterskich i doktorskich.

EMILIA WRONKA
PRZEWODNICZĄCA SKNE UMCS
FOT. KLAUDIA CHUDNICKA

Przypisy:

¹ Środki na dotychczasową realizację tego projektu SKNE uzyskało z grantu przyznanego przez Samorząd Studentów UMCS, wsparcia udzielił również dziekan Wydziału Humanistycznego – prof. dr hab. Henryk Gmiterek.

Projekt geoochrony Małopolskiego Przełomu Wisły

W ochronie przyrody, praktycznie na wszystkich poziomach edukacji, funkcjonuje powszechnie rozumiane pojęcie *bioróżnorodności* i wynikające z niego potrzeby wieloaspektowej ochrony świata organizmów żywych. Ochrona przyrody nieożywionej, pojmowana dobrze na obszarach o wyjątkowych walorach, np. parki narodowe lub niektóre parki krajobrazowe, poza nimi znajduje niewielkie poparcie. Tworzenie rezerwatów i pomników przyrody nieożywionej nie znajduje często społecznego zrozumienia – liczne pomniki, np. w postaci głazów narzutowych, znikają z pól, jaskinie i wyrobiska są zaśmiecanie. Tymczasem wiele „nie-

ciekawych” kamieniołomów zawiera niepowtarzalne informacje o „bardzo starej” historii, nie tylko danego miejsca, ale często również zapisy wydarzeń dotyczących całej naszej planety.

Z inicjatywy geologów, naukowców i nauczycieli powstała na początku lat 1990. Europejska Asocjacja Ochrony Dziedzictwa Geologicznego ProGEO, która podjęła skuteczne działania na rzecz ochrony przyrody nieożywionej. Współpraca z Międzynarodową Unią Ochrony Przyrody (IUCN) i Międzynarodową Unią Nauk Geologicznych (IUGS) zaowocowała sformułowaniem nowych, użytecznych terminów z zakresu geoochrony (*geoconservation*), np.: georóżnorodność

(*geodiversity*), czyli „naturalne różnicowanie powierzchni Ziemi, obejmujące formy i systemy geologiczne, geomorfologiczne, glebowe i wód powierzchniowych, powstałe w wyniku procesów naturalnych, miejscami o różnym wpływie antropogenicznym” (Kozłowski i in. 2004), której przejawem są geostanowiska (*geosites*). Ważniejszym efektem działań asocjacji ProGEO jest utworzenie nowej, odmiennej w założeniach, formy „ochrony przyrody”, jaką jest geopark. Kategoria „geopark” ustanowiona została w 1999 r. decyzją UNESCO i bardzo szybko doczekała się realizacji w postaci kilkudziesięciu geoparków w Europie i ponad 60 na świecie. Rozszerza ona

pojęcie dziedzictwa Ziemi (*Earth heritage*) o niedoceniany wcześniej zakres dziedzictwa geologicznego (*geoheritage*).

Termin „geopark” (<http://www.unesco.org/science/earth/geoparks.shtml>) określa „obszar dziedzictwa geologicznego, na którym prowadzi się politykę zrównoważonego rozwoju ekonomicznego. Geopark stwarza możliwości zatrudnienia dla mieszkańców i osiągnięcia rzeczywistych korzyści ekonomicznych poprzez odpowiedni rozwój (geo)turystyki”. Tworzenie geoparku opiera się na prośrodowiskowej i proekonomicznej aktywności mieszkańców danego obszaru. Bez ich zaangażowania i opieki niemożliwe jest tworzenie sieci stanowisk i ich trwałość, zwłaszcza gdy wytypowane geostanowiska są własnością prywatną.

Potrzeba ochrony wielu istotnych form abiotycznych w Małopolskim Przełomie Wisły spowodowała podjęcie prac w tym zakresie. W 2007 r. powstał zespół roboczy, złożony z pracowników Zakładu Geologii i Ochrony Litosfery UMCS i Zakładu Geomechaniki Wydziału Geologii Uniwersytetu Warszawskiego, który opracował projekt inwentaryzacji elementów abiotycznych w strefie przełomu małopolskiego. Poszukiwanie możliwości finansowania tego projektu znalazło oddźwięk w postaci ogłoszenia przez Ministerstwo Środowiska w 2009 r. przetargu na pracę geologiczną *Geologiczno-górnico-środowiskowe warunki utworzenia Geoparku 'Małopolski Przełom Wisły' (od Zawichostu do Puław)*. W wyniku postępowania o udzielenie zamówienia na ww. pracę geologiczną do realizacji przyjęto ofertę przetargową złożoną przez Konsorcjum, w skład którego, oprócz UMCS i UW, wszedł również Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy. Na początku stycznia została podpisana Umowa-Zamówienie pomiędzy Konsorcjum (reprezentowanym przez UMCS, na pełnomocnika Konsorcjum wybrany został prof. dr hab. Marian Harasimiuk), Ministerstwem Środowiska i Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej jako stroną finansującą.

Głównym celem projektowanych prac jest rozpoznanie geologicznych, geologicznych i górniczych warunków środowiska w kontekście

ochrony dziedzictwa przyrodniczego oraz tradycji górniczych, architektonicznych i urbanistycznych regionu,

Zadanie to realizowane będzie przez pełną inwentaryzację warunków abiotycznych dotyczących: geologii, rzeźby, tradycji górniczej oraz historii rozwoju gospodarczego regionu wywodzącej się z elementów przyrodniczych, oraz ich waloryzację z punktu widzenia ochrony i możliwości wykorzystania geoturystycznego. Przybliżona wielkość obszaru prac wynosi ok. 1000 km² i na tym terenie zostanie wytypowanych ok. 150 geostanowisk, różnej rangi, prezentujących bogactwo i różnicowanie cech środowiska abiotycznego. Poszczególne stanowiska zostaną połączone w formie ścieżek geoturystycznych tematycznych lub prezentujących wielorakie aspekty zarówno przyrody nieożywionej, jak i kulturowe wartości regionu. Geoparki tworzone są na bazie istniejących w danym regionie form i obszarów chronionych. W strefie Małopolskiego Przełomu Wisły istnieje sieć parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu, które są dobrym „podkładem” dla tworzenia Geoparku.

Pojedyncze obiekty, w postaci nieczynnych kamieniołomów, z cennym zapisem wydarzeń geologicznych, są już od kilku lat desygnowane do europejskiej listy geostanowisk (<http://www.iop.krakow.pl/geosites/default.asp>) przez zespół pracowników Instytutu Ochrony Przyrody PAN, kierowany wówczas przez prof. dr hab. Zofię Alexandrowicz, będącą jednym z inicjatorów powołania grupy ProGEO.

Efektom pracy Konsorcjum będzie, między innymi, opracowanie tekstowe zawierające zasady i warunki utworzenia „Geoparku Małopolski Przełom Wisły”, w tym określenie wielkości i przebiegu granic obszaru proponowanego do „ochrony” geoparkowej oraz wskazanie kierunków rozwoju geoturystycznego na bazie konkretnych obiektów. W celu popularyzacji idei geoparku powstanie strona internetowa: „Geopark Małopolski Przełom Wisły” oraz krótki film prezentujący najciekawsze geostanowiska wzdłuż wytyczonych ścieżek geoturystycznych. Termin zakończenia prac przypada na pierwszą połowę 2012 r.

Opracowanie końcowe będzie podstawą dla władz lokalnych różnych

Początkowe komory kamieniołomu w Bochotnicy z widocznym w górnej części kontaktem serii osadowych schyłku okresu kredowego i początku paleogenu. Granica tych okresów powszechnie znana jest jako koniec ery dinozaurów. Ze względu na bezpieczeństwo (obwaly stropu) i z uwagi na obecność kolonii nietoperzy kamieniołom nie może być udostępniony turystycznie, lecz granicę er można obserwować również w innych miejscach, które, po odpowiednim przygotowaniu, będą mogły objaśniać jej znaczenie dla historii Ziemi.

szczebli do podjęcia skoordynowanych działań, mających na celu powołanie Geoparku na obszarze Małopolskiego Przełomu Wisły i w przyległych regionach jako jednej z form rozwoju ekonomicznego. Zainteresowanie projektem i współudział w pracach zmierzających do aktywizacji gospodarczej opartej na walorach przyrodniczych regionu zadeklarowały Urzędy Marszałkowskie województw: lubelskiego, świętokrzyskiego i mazowieckiego oraz gminy nadwiślańskie.

Osobom zainteresowanym poznaniem geoparków w naturze polecam, na początek, strony internetowe: Global Geoparks Network <http://www.worldgeopark.org> oraz sieci europejskiej <http://www.europeangeoparks.org/>.

DR JUSTYNA WAROWNA
ZAKŁAD GEOLOGII I OCHRONY
LITOSFERY UMCS

Lublin a książka. Centrum – peryferie

Dla uczczenia 35. rocznicy studiów bibliotekoznawczych na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej wspólnie z Archiwum Państwowym w Lublinie oraz Muzeum lubelskim zorganizował w dniach 4–6 listopada 2009 r. pod patronatem JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Dąbrowskiego oraz Prezydenta Miasta Lublina dr. Adama Wasilewskiego konferencję naukową zatytułowaną „Lublin a książka. Centrum – peryferie”.

Przygotowaniami kierował komitet organizacyjny: prof. UMCS, dr hab. Antoni Krawczyk – Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UMCS, dr Anna Dymmel – Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UMCS, dr Piotr Dymmel – Archiwum Państwowe w Lublinie, mgr Zygmunt Nasalski – Muzeum Państwowe w Lublinie, dr Irena Książek – Miejska Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego w Lublinie oraz dr Anita Has-Tokarz – Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UMCS – sekretarz konferencji.

Na konferencję zgłoszono 33 referaty napisane przez autorów z Państwowej Biblioteki Rosji w Moskwie, Biblioteki Narodowej, Biblioteki Głównej UMCS, Polskiej Akademii Umiejętności, Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (Biblioteki Głównej, a także zakładów naukowych), Archiwum Państwowego w Lublinie, Muzeum Literackiego im. Józefa Czechowicza w Lublinie, Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina, Państwowej Wyższej Szkoły im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Miejskiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie oraz najliczniej reprezentowanych autorów z UMCS. Należy podkreślić, że aż 8 autorów wygłoszonych referatów to absolwenci bibliotekoznawstwa UMCS, a dwie osoby spośród nich mają stopień doktora.

Witając uczestników konferencji w Galerii Malarstwa Muzeum Państwo-

Otwarcie konferencji przez JM Rektora prof. dr. hab. Andrzeja Dąbrowskiego

wego w Lublinie, przewodniczący komitetu organizacyjnego wskazał, iż obecna konferencja stanowi kontynuację poprzedniej, zorganizowanej w 2002 r. przez Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej wspólnie z Miejską Biblioteką Publiczną im. H. Łopacińskiego w Lublinie. Pokłosiem tamtej konferencji jest obszerna publikacja zawierająca aż 64 referaty. Niektóre z nich podają rewelacyjne wiadomości, na przykład że 16 spośród 64 lubelskich starodruków znajdujących się w Narodowej Bibliotece Rosji w Sankt Petersburgu nie zostało odnotowanych w polskich bibliografiach, podobnie rzecz się ma z jednym starodrukiem lubelskim znajdującym się w bibliotece w Mińsku. Jeden z referatów każe domniemywać, że poza znanymi lubelskimi drukarzami czasów staropolskich istniał jeszcze jeden, o którym uczeni nie wspominają. To tylko najważniejsze spostrzeżenia tamtej sesji, ale inne też są istotne.

Podczas powitania uczestników obrad przewodniczący komitetu organizacyjnego podziękował współorganizatorom obecnej konferencji – Archiwum Państwowemu w Lublinie i Muzeum Państwowemu w Lublinie. Skierował wyrazy wdzięczności do JM Rektora i Prezyden-

ta Miasta Lublina za objęcie konferencji honorowym patronatem. W szczególności powitał JM Rektora UMCS prof. dr. hab. Andrzeja Dąbrowskiego, Prezydenta Miasta Lublina dr. Adama Wasilewskiego, dziekana Wydziału Humanistycznego UMCS prof. dr. hab. Henryka Gminterka, prezesa Lubelskiego Towarzystwa Naukowego prof. dr. hab. Artura Korobowicza, dyrektora Instytutu Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego prof. UW dr. hab. Dariusza Kuźminę, dyrektora Biblioteki Głównej UMCS dr. Bogusława Kasperka, dyrektora Biblioteki Pedagogicznej w Lublinie mgr Grażynę Stomę, wicedyrektor Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego mgr Joannę Chapską.

Dokonując otwarcia konferencji, rektor prof. dr. hab. Andrzej Dąbrowski życzył uczestnikom owocnych obrad. Wskazał równocześnie, iż interesująco prace badawcze humanistów, w tym także zagadnienia dotyczące książki, o czym świadczyć może jego udział w promocji, która miała miejsce w Bibliotece Głównej UMCS dnia poprzedniego. Następnie Prezydent Miasta Lublina dr Adam Wasilewski także wyraził zadowolenie z racji zainteresowań Instytutu Bibliotekoznawstwa książką. Dla

Goście honorowi konferencji

podkreślenia roli tego kierunku studiów w kształceniu kadr potrzebnych do upowszechniania kultury, z okazji 35-lecia studiów bibliotekoznawczych na UMCS uhonorował pierwszego kierownika studiów bibliotekoznawczych, byłego dyrektora Biblioteki UMCS, doc. dr. Jana Gurbę Medalem Prezydenta, a dwóm długoletnim i najstarszym wykładowcom na kierunku bibliotekoznawstwa – prof. Bartłomiejowi Szyndlerowi i dr. Andrzejowi Skrzypczakowi – przekazał podziękowania listowne. Z kolei dyrektor Instytutu Bibliologii i Informacji Naukowej Uniwersytetu Warszawskiego prof. UW dr hab. Dariusz Kuźmina z okazji 35-lecia kierunku przekazał najlepsze życzenia dla Bibliotekoznawstwa UMCS w imieniu swojego Instytutu, ale także innych uniwersyteckich Instytutów Bibliotekoznawstwa, wręczając pani dyrektor Instytutu Bibliotekoznawstwa UMCS, prof. nadzw. UMCS dr hab. Marii Judzie 35 symbolicznych róż. Dyrektor Muzeum Lubelskiego mgr Zygmunt Nasalski wyraził zadowolenie, że obrady odbywają się w Galerii Malarstwa Zamku Lubelskiego. Na zakończenie części oficjalnej prof. UMCS dr hab.

Maria Juda omówiła dotychczasowy dorobek naukowy pracowników Bibliotekoznawstwa UMCS.

W przerwie obrad plenarnych pod przewodnictwem doc. dr. Jana Gurby uczestnicy konferencji zwiedzili kaplicę zamkową. W sesji popołudniowej oraz w dniu następnym obrady odbywały się w dwu sekcjach na terenie Wydziału Humanistycznego UMCS.

Ciężar przygotowania konferencji spoczywał głównie na pracownikach dwóch zakładów Instytutu Bibliotekoznawstwa: Zakładu Podstaw Kultury i Naukoznawstwa oraz Zakładu Czytelnictwa i Semiotyki Przekazu. Można powiedzieć, iż niemal wszyscy pracownicy tych Zakładów poważnie podeszli do tych zadań. Należy podziękować mgr Magdalenie Sośnierz z Zakładu Informacji Naukowej za przygotowanie wystawy publikacji pracowników Instytutu Bibliotekoznawstwa UMCS, a także mgr. Michałowi Grzechnikowi z tego Zakładu za montaż aparatury naukowej. Członkom studentskiego koła naukowego i opiekunce dr Renacie Malesie za różnego rodzaju pomoc techniczną. Wyrazy podziękowania należą się także osobom spoza Instytutu

– dr. Zbigniewowi Józwickowi za przygotowanie wystawy *Archiwalia Kapituły Orderu Białego Krzyża ze słonecznikiem...* oraz mgr. Antoniemu Dudkowi za przygotowanie wystawy *Druki bibliofilskie Antoniego Dudka*. Wyrazy podziękowań należy też skierować do pani dziekana Wydziału Artystycznego, prof. sztuki muz. Urszuli Bobryk za wskazanie nam zespołu artystycznego dla uświetnienia obrad.

Nie sposób nie wspomnieć o wkładzie naszych kooperantów. Przede wszystkim trzeba podziękować mgr. Romanowi Kusykowi z Archiwum Państwowego za przygotowanie sumptem Archiwum zaproszeń oraz plakatów na konferencję, natomiast dyrektorowi Muzeum mgr. Zygmuntowi Nasalskiemu za umożliwienie uczestnikom konferencji bezpłatnego zwiedzania kaplicy zamkowej, a także za bezpłatne udostępnienie pokoi gościnnych dla uczestników konferencji.

Wygłoszone referaty pokazały, że dorobek konferencji jest również znaczący. Należy więc podjąć szybkie starania w celu wydania jej materiałów.

ANTONI KRAWCZYK

Lubelska i moskiewska etnolingwistyka – kontakty, badania i metody

(Lublin, 7 grudnia 2009 r.)

Lublin po raz kolejny stał się miejscem spotkania etnolingwistów z dwu współpracujących od wielu już lat ośrodków naukowych. Gośćmi naszego Instytutu były **prof. dr hab. Swietłana M. Tolstojowa** – kierownik Oddziału Etnolingwistyki i Folkloru Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie, autorka licznych publikacji, redaktor słownika *Slavjanskie drevnosti*, i **prof. dr hab. Elena L. Bierzowicz** z Uralskiego Uniwersytetu Państwowego w Jekatierinburgu – specjalista w dziedzinie słowiańskiej etnolingwistyki, onomastyki, etymologii, leksykologii i leksykografii dialektalnej.

Konferencję otworzyła dyrektorka Instytutu Filologii Polskiej **prof. dr hab. Barbara Czwornóg-Jadczak**. Następnie głos zabrali JM Rektor UMCS **prof. dr hab. Andrzej Dąbrowski** oraz dziekan Wydziału Humanistycznego **prof. dr hab. Henryk Gmiterek**.

Spotkanie to stało się okazją do omówienia badań etnolingwistycznych z dwu perspektyw: lubelskiej i moskiewskiej. Stronę lubelską reprezentowali: **prof. prof. Jerzy Bartmiński** (Instytut Filologii Polskiej UMCS/IS PAN Warszawa), **Feliks Czyżewski** (Instytut Filologii Słowiańskiej UMCS) i **Jan Adamowski** (Instytut Kulturoznawstwa UMCS).

Wszyscy z biorących udział w panelu podkreślali, że historia współpracy obu środowisk jest równocześnie historią wieloletniej przyjaźni, życzliwej i konstruktywnej krytyki oraz wzajemnych inspiracji badawczych. **Prof. prof. Swietłana M. Tolstojowa** i **Jerzy Bartmiński** wspominali pierwszą wizytę moskiewskich badaczy w Lublinie (w 1978 r.). Zaprezentowali również efekty wieloletnich kontaktów – liczne publikacje.

Spotkanie to było również okazją do uhonorowania **prof. Swietłany Tol-**

Prof. Jerzy Bartmiński i dr Marta Nowosad-Bakalarczyk wręczali prof. Swietłanie M. Tolstojowej dedykowany jej 21. tom „Etnolingwistyki”

Prof. Elena L. Bierzowicz i prof. Swietłana M. Tolstojowa z redaktorem „Etnolingwistyki” prof. Jerzym Bartmińskim i sekretarzem – dr Martą Nowosad-Bakalarczyk

stojowej i **prof. Jerzego Bartmińskiego**, którzy obchodzili jubileusze 70-lecia urodzin. Z tej okazji dyrektorka Instytutu Filologii Polskiej **prof. dr hab. Barbara Czwornóg-Jadczak** odczytała i wręczyła Jubilatowi listy gratulacyjne. Redakcja wydawanego w Lublinie czasopisma

„Etnolingwistyka” przekazała dedykowany Pani Profesorowi 21. numer tego pisma, a współpracownicy Pana Profesora – „jeszcze ciepłą” bibliografię lubelskiego zespołu etnolingwistycznego.

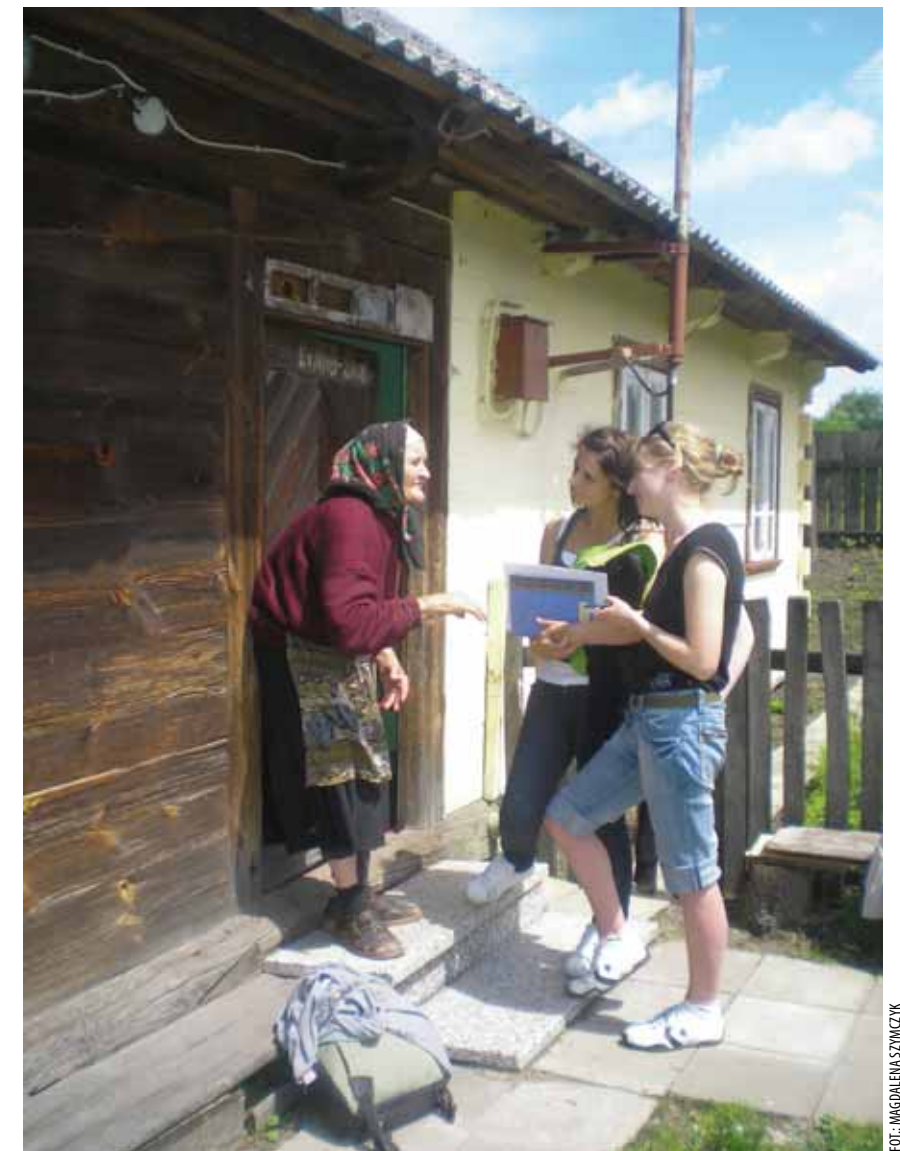
SKNE UMCS

Kulturoznawcy o Polesiu okolic Włodawy

11 grudnia 2009 r. w sali konferencyjnej Urzędu Miejskiego we Włodawie odbyła się środowiskowa sesja naukowa „Polesie okolic Włodawy jako obszar pogranicza kulturowego”, zorganizowana przez Zakład Kultury Polskiej Instytutu Kulturoznawstwa UMCS w Lublinie we współpracy ze Starostwem Powiatowym we Włodawie oraz Towarzystwem Popularyzacji Piękna Polesia w Kołaczach. Jej celem były: wieloaspektowa refleksja naukowa nad tym interesującym kulturowo obszarem, wstępne analizy i podsumowanie materiału zebranego podczas letnich eksploracji terenowych.

Tradycyjna kultura ludowa z całym bogactwem wierzeń i zwyczajów często bezpowrotnie zanika. Coroczne badania terenowe organizowane przez Instytut Kulturoznawstwa UMCS – wpisane do programu studiów specjalności Folklorystyka i etnologia – służą zarejestrowaniu odchodzących w przeszłość form folkloru i innych przejawów kultury tradycyjnej, a także dają podstawy do badań nad jej zmiennością. Ostatnie prace terenowe przeprowadzono w czerwcu 2009 r. w powiecie włodawskim – obszarze pogranicznym w sensie terytorialnym, ale również kulturowym i religijnym. W badaniach tych uczestniczyli pracownicy Instytutu Kulturoznawstwa UMCS, doktoranci oraz studenci I roku magisterskich studiów uzupełniających o specjalności Folklorystyka i etnologia (szczegółowe informacje na temat eksploracji zob. „Wiadomości Uniwersyteckie” 2009 nr 8 (158), s. 61).

Sesję naukową – poprowadzoną przez prezesa Towarzystwa Popularyzacji Piękna Polesia w Kołaczach Antoniego Kobiela – otworzył starosta włodawski **Janusz Kloc**, który podziękował lubelskiemu środowisku naukowemu za zainteresowanie nadbużańską

Letnie eksploracje – badania terenowe we wsi Żuków (pow. Włodawa)

kulturą ludową. Z kolei **prof. dr hab. Jan Adamowski** w krótkim wystąpieniu naszkicował główne idee organizowania tego typu badań, które mają nie tylko wartość historyczną. Mogą bowiem być wykorzystywane w różnorodnych działaniach bieżących, w tym o charakterze promocyjnym, dydaktycznym, wychowawczym, budującym tożsamość subregionalną. Następnie **dr Mariola**

Tymochowicz i **mgr Agnieszka Kościuk** w referacie *Badania terenowe nad kulturą ludową powiatu włodawskiego prowadzone przez Zakład Kultury Polskiej UMCS w czerwcu 2009 roku* przedstawiły zwięzłą relację na temat zakresu i ogólnych efektów letniego obozu naukowego. W dalszej kolejności pracownicy, doktoranci i studenci Instytutu Kulturoznawstwa UMCS zaprezen-

FOT. RENATA WISNIEWSKA

Współorganizatorzy sesji naukowej we Włodawie (od prawej): Janusz Kloc – starosta włodawski, Antoni Kobiela – prezes Towarzystwa Popularyzacji Piękna Polesia w Kotłaczach oraz pracownicy Zakładu Kultury Polskiej Instytutu Kulturoznawstwa UMCS – mgr Agnieszka Kościuk, prof. dr hab. Jan Adamowski, dr Mariola Tymochowicz

wali merytoryczne referaty dotyczące różnych aspektów tradycji ludowej powiatu włodawskiego.

Prof. dr hab. Jan Adamowski w wystąpieniu *Tereny nadbużańskie jako obszar pogranicza kulturowego* wskazał na kulturową odmienność omawianego terenu, która przejawia się w zakresie języka, form obrzędowości, a także wytworów kultury materialnej (np. strojów ludowych). Odnaleziony zestaw cech wyróżniających daje podstawę do mówienia o specjalnym subregionie kulturowym charakteryzowanego obszaru. Następnie o tradycyjnym budownictwie regionu, co było uzupełnione prezentacją multimedialną, w referacie *Z badań nad tradycyjnym budownictwem w powiecie włodawskim* mówiła dr Mariola Tymochowicz. Z kolei dr Katarzyna Smyk przedstawiła referat *O poezji Stefana Sidoruka* – jednego z najciekawszych twórców regionu – w którym przybliżyła uczestnikom sesji twórczość tego poety, prozaika i malarza, mieszkającego we wsi Stawki pod Włodawą. W dalszej części spotkania mgr Jolanta Pawlak-Paluszek w prezentacji *Obrzędy i zwyczaje jako temat widowisk scenicznych zespołów ludowych z powiatu włodawskiego* zwróciła uwagę na fakt, iż podwłodawski folklor daje wiele możliwości dla współczesnych działań kulturalnych, m.in. jako tworzywo teatralne.

Przejawem wielokulturowości omawianego terenu są liczne cmentarze,

które stały się tematem referatu mgr Agnieszki Szokaluk-Gorczyca *Cmentarze obrządków wschodnich – od Uhruska do Hanny*. Kontynuacją tej tematyki – ale od strony duchowej – były dwa kolejne wystąpienia: mgr Agnieszki Kościuk *O powrotach zmarłych z zaświatów – na podstawie przekazów z okolic Włodawy* oraz mgr Agnieszki Caban *Demonologia ludowa Polesia włodawskiego*.

Dużą część referatów (mających charakter komunikatów) zaprezentowanych podczas sesji została opracowana przez studentów kulturoznawstwa II roku studiów magisterskich, którzy przygotowali je na podstawie ustnych przekazów mieszkańców Polesia okolic Włodawy zebranych w trakcie badań terenowych. I tak w kolejności: Dagna Bagińska w swoim wystąpieniu *Bug – społeczno-kulturowa rola rzeki* przypominała, że przed wojną rzeka ta nie stanowiła granicy państwowej, nie odgradzała tym samym ludności mieszkającej po obu jej stronach, co miało istotny wpływ na stan świadomości mieszkańców i ich kulturę. Anna Mazurkiewicz i Sebastian Ukleja swoim referatem *Ludowe praktyki związane z ciążą i narodzinami we Włodawskim* rozpoczęli blok zagadnień poświęconych obrzędowości rodzinnej. Następnie Joanna Brak-Głowala i Agnieszka Lis przedstawiły referat *Dawne wesele w przekazach mieszkańców Polesia okolic Włodawy*.

Tę część sesji zakończyła Magdalena Wójtowicz referatem *Śmierć i pogrzeb w tradycji ludowej Włodawskiego*.

Studenti zaprezentowali także wstępne opracowania dotyczące innych dziedzin kultury ludowej omawianego terenu: Olga Głowala przedstawiła referat *Zespoły śpiewacze, śpiewacy, muzycy i kapele ludowe z powiatu włodawskiego*, zaś Barbara Kotrys i Wioletta Pelc przypomniały zebranym, jaka była codzienna i świąteczna *Podwłodawska kuchnia tradycyjna*. Z kolei Przemysław Lorenc i Marcin Drelich przygotowali pokaz dokumentacji fotograficznej z poleskich badań terenowych.

Należy podkreślić, że wszystkie wystąpienia, w tym komunikaty studenckie, zostały bardzo życzliwie przyjęte przez dosyć licznie zgromadzonych słuchaczy.

Podsumowując sesję, starosta włodawski podkreślił konieczność pielęgnowania kulturowej odrębności terenów nadbużańskich, wyrażając przy tym zadowolenie z zainteresowania kulturoznawców z UMCS tymi obszarami. Oba środowiska, włodawskie i lubelskie, wyraziły chęć dalszej współpracy – zarówno w zakresie kontynuacji badań terenowych, jak i spotkań naukowych, których wynikiem winno być wydanie publikacji zawierającej teksty analityczne oraz wybrane zapisy dokumentacyjne z badań terenowych.

MAGDALENA WÓJTOWICZ

Uczestnicy warsztatów na Roztoczu Szczerzeszyńskim

FOT. EWA SMOLSKA

Ogólnopolskie Warsztaty Geomorfologiczne

W dniach 9–12 września 2009 w Instytucie Nauk o Ziemi UMCS odbyły się Ogólnopolskie Warsztaty Geomorfologiczne na temat: *Procesy erozyjne na stokach użytkowanych rolniczo (metody badań, dynamika i skutki)*. Zorganizowano je jako konferencję roboczą w ramach realizacji ogólnopolskiego programu badawczego *Przyrodnicze i antropogeniczne uwarunkowania splotowania w Polsce (na przykładzie wybranych obszarów)*, kierowanego przez dr hab. Ewę Smolską z Uniwersytetu Warszawskiego. Temat ten podjęty został z inicjatywy Stowarzyszenia Geomorfologów Polskich, które objęło także patronat nad warsztatami. Honorowym Przewodniczącym Komitetu Naukowego został Członek Honorowy SGP, prof. dr hab. Andrzej Kostrzewski z UAM w Poznaniu. Warsztaty odbyły się w Lublinie z uwagi na znaczący udział lubelskich jednostek badawczych (Roztoczań-

skiej Stacji Naukowej UMCS oraz Instytutu Agrofizyki PAN) w realizacji tego programu oraz dorobek ośrodka lubelskiego w tej dziedzinie. Komitetowi organizacyjnemu warsztatów przewodniczył dr Jan Rodzik z Instytutu Nauk o Ziemi UMCS, a w organizacji wzięły udział następujące instytucje:

- Roztoczańska Stacja Naukowa w Guciowie (Instytut Nauk o Ziemi UMCS),
- Zakład Geomorfologii Uniwersytetu Warszawskiego,
- Instytut Agrofizyki Polskiej Akademii Nauk w Lublinie,
- Polskie Towarzystwo Geograficzne, Oddział Lubelski.

Merytoryczny udział w warsztatach wzięły 33 osoby reprezentujące 14 jednostek naukowych z uniwersytetów, uczelni rolniczych i technicznych oraz instytutów badawczych z całej Polski oraz jedna osoba ze Słowacji. Ponadto w przygotowaniu i przy re-

alizacji imprezy uczestniczyli doktoranci i magistranci z Instytutu Nauk o Ziemi UMCS. Warsztaty były przeznaczone przede wszystkim dla młodych naukowców zajmujących się współczesnymi procesami geomorfologicznymi w obszarach użytkowanych rolniczo, objętymi ogólnym pojęciem erozji gleb. Wyłesienie i rolnicze użytkowanie ziemi diametralnie zmieniło warunki środowiskowe i zdynamizowało procesy geomorfologiczne. Powodują one fizyczną degradację gleby jako warsztatu pracy rolnika, a jednocześnie prowadzą do znacznych zmian w rzeźbie i innych elementach środowiska geograficznego. Badania dynamiki tych procesów napotykały na znaczne trudności z uwagi na zróżnicowanie warunków środowiskowych oraz zmienność oddziaływania człowieka i czynników pogodowych.

Podczas warsztatów zaprezentowano problemy badawcze i stosowa-

FOT. JAN JACZYŃSKI

Przy poletkach doświadczalnych w Roztoczańskiej Stacji Naukowej UMCS w Guciowie

wane obecnie metody, z naciskiem na ich ujednolicenie w celu porównywalności wyników uzyskiwanych w różnych warunkach. Zagadnieniom tym w pierwszym dniu obrad poświęcono dwie sesje plenarne: *Rola procesów stokowych w obszarach użytkowanych rolniczo* oraz *Wybrane metody badań erozji gleb*. Organizatorzy i zaproszeni referenci zaprezentowali wpływ epizodycznych procesów geomorfologicznych na długofalowe skutki środowiskowe oraz metody badań procesów i ich skutków. Wykłady wygłosili: dr hab. Zbigniew Zwoliński i dr Józef Szpikowski z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, dr hab. Ewa Smolska z Uniwersytetu Warszawskiego, dr Jolanta Święchowicz z Uniwersytetu Jagiellońskiego, doc. dr hab. Jerzy Rejman z Instytutu Agrofizyki PAN w Lublinie, dr hab. Jan Paluszek, prof. Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, oraz dr hab. Wojciech Zgłobicki i dr Jan Rodzik z UMCS.

Warsztaty zgromadziły badaczy erozji gleb reprezentujących różne dziedziny nauki: geomorfologów, fizyków, przedstawicieli nauk rolniczych i technicznych, a także praktyków, zwłaszcza z IUNG w Puławach, stosujących wyniki badań w tzw. zabiegach urządzeniowych, mających na celu ograniczenie erozji. Były one okazją, zwłaszcza dla młodych naukowców, do zaprezentowania

FOT. KRZYSZTOF STEPNIENSKI

Katena zerodowanej gleby płowej na lessach w Bogucinie

na forum i dyskusji własnych wyników badań. Prezentacjom uczestników poświęcone były dwie sesje referatowe oraz sesja posterowa. Obrady zakończyła sesja *Przyrodnicze i antropogeniczne uwarunkowania spłukiwania w Polsce*, na której prezentowano wyniki ogólnopolskiego projektu badawczego. Po każdej sesji odbywała się ożywiona dyskusja.

W kolejnym dniu (11 września) odbyła się sesja terenowa na trasie: Lublin – Bogucin k. Garbowa – Kawęczyn k. Szczeczeszyna – Guciów k. Zwierzyń-

ca – Lublin. W Bogucinie na Płaskowyżu Nałęczowskim zaprezentowano pedologiczne i geomorfologiczne skutki użytkowania ziemi w lessowej zlewni rolniczej, w Kawęczynie na Roztoczu Szczeczeszyńskim – wpływ układu pól i dróg oraz struktury upraw na rozwój rzeźby, natomiast w Guciowie na Roztoczu Tomaszowskim – program badawczy stacji UMCS oraz wyniki badań stacjonarnych na poletkach do pomiaru rozbryzgu, spływu i spłukiwania. Prezentacji terenowej sprzyjała piękna, słoneczna pogoda. W stacji w Guciowie przewodniczący SGP dr hab. Zbigniew Zwoliński dokonał podsumowania warsztatów, przyjęto także postulaty dotyczące potrzeb i możliwości kontynuacji badań procesów stokowych oraz unifikacji metod. Dzień zakończono kolacją przy ognisku, po której, w późnych godzinach wieczornych, nastąpił powrót do Lublina.

W czwartym dniu (12 września) wykonawcy grantu i organizatorzy warsztatów dokonali ustaleń w zakresie opracowania i publikacji wyników grantu oraz referatowych i posterowych wystąpień uczestników warsztatów. Dla gości był to czas przeznaczony na indywidualne zwiedzanie Lublina, w czym pomocne były materiały przekazane przez Urząd Miasta oraz „KARTPOL s.c.”.

JAN RODZIK

Spotkanie opłatkowe w CJKP

Przybyłych gości wita dyrektor CJKP prof. dr hab. Jan Mazur

Goście wśród pracowników CJKP

Jasełka w wykonaniu studentów CJKP przygotowane pod kierunkiem mgr B. Guziuk-Świcy i dr A. Trębskiej-Kerntopf

10 grudnia 2009 r. w Sali Domu Technika NOT odbyło się spotkanie opłatkowe zorganizowane przez Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców UMCS. Na uroczystość tę przybyło liczne grono znakomitych gości oraz duża grupa studentów i absolwentów Centrum z kilkunastu krajów świata. Honory gospodarza pełnił prof. dr hab. Jan Mazur, a spotkanie uświetnili swoją obecnością przedstawiciele władz UMCS na czele z JM Rektorem prof. dr. hab. Andrzejem Dąbrowskim. Obecni byli także prorektorzy: prof. dr hab. Stanisław Chibowski i prof. dr hab. Stanisław Michałowski, kanclerz UMCS dr Mirosław Urbanek oraz prodziekan Wydziału Humanistycznego prof. dr hab. Halina Pelc. Specjalnym gościem honorowym była wielokrotna mistrzyni olimpijska i rekordzistka świata, członek Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego, Irena Szewińska. Wśród znamienitych gości znaleźli się także: były Delegat Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji JE ksiądz biskup dr Ryszard Karpiński, dyrektor ekonomiczny Archidiecezji Lubelskiej ksiądz prałat Tadeusz Pajurek, poseł na Sejm RP i wiceprzewodniczący Sejmowej Komisji ds. Edukacji, Nauki i Mł-

Chór Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców UMCS pod kierunkiem mgr. Jacka Brzezińskiego

dzieży Tadeusz Sławecki, dyrektor Biura Polonijnego w Kancelarii Senatu RP Artur Kozłowski, dyrektor Biura Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej dr Bogusław Szymański i Anna Stąsiek z Wydziału Współpracy Dwustronnej i Organizacji Międzynarodowych MNIŚW. Zaszczycili nas swą obecnością wiceprezydent Lublina Elżbieta Wnuk-Kołodziej i dyrektor Domu Polonii w Rzeszowie Mariusz Grudzień. Licznie zgromadzeni studenci to przedstawiciele różnych kultur i religii: katolicy, prawosławni, muzułmanie i buddyści z 15 krajów na 4 kontynentach (Europa, Azja, Ameryka i Afryka). Pokaźną grupę stanowiły osoby polskiego pochodzenia z Białorusi, Ukrainy i Rosji, ale można było dostrzec przedstawicieli tak egzotycznych krajów, jak Chiny, Mongolia, Kongo, Syria i Tunezja.

Gości przywitał prof. dr hab. J. Mazur, a następnie zgromadzeni obejrżeli tradycyjne jasełka w wykonaniu studentów CJKP. Grupie teatralnej towarzyszył występ chóru, który wykonał piękne kolędy w kilku wersjach językowych. Następnie biskup R. Karpiński odczytał fragment Ewangelii św. Mateusza i złożył wszystkim obecnym i ich rodzinom serdecznie życzenia bożonarodzeniowe i noworoczne. Nastąpiła wzruszająca chwila łamania się opłatkiem i składania życzeń, po czym rozpoczęła się tradycyjna wigilijna. Na stołach pojawiły się staropolskie potrawy: czerwony barszcz z uszkami, kapusta z grzybami, śledzie, ryby, pierogi z kapustą, racuchy i kompot z suszu. Niektórzy studenci po raz pierwszy w życiu skosztowali naszych narodowych specjałów. Wszystkie potrawy bardzo smakowały i szybko zniknęły z półmisków. Na koniec, przy herbacie i cięciwie, gospodarze i goście wspólnie śpiewali kolędy polskie. Wszystkim udzieliła się niepowtarzalna atmosfera świąt Bożego Narodzenia. Były to niezapomniane chwile, szczególnie dla studentów – cudzoziemców. Mówią, że już czekają na polskie Boże Narodzenie w przyszłym roku.

ANNA DUNIN-DUDKOWSKA

Warsztaty z dr. Arkadiuszem Bagłajewskim

FOT. AGNIESZKA BĄDYLA

Warsztaty Pisania Krytycznego w Instytucie Filologii Polskiej UMCS

Wraz z początkiem roku akademickiego 2009/2010 Studenckie Koło Naukowe Polonistów IFP UMCS poszerzyło swoją działalność o organizację Warsztatów Pisania Krytycznego. Celem odbywających się cyklicznie spotkań jest pobudzenie wśród uczestników wrażliwości na przejawy współczesnego życia literackiego oraz przyswojenie instrumentarium niezbędnego w pracy krytyka.

Warsztaty prowadzi dr Arkadiusz Bagłajewski, krytyk i historyk literatury, redaktor naczelny kwartalnika literackiego „Kresy” oraz pracownik naukowy UMCS. Program zajęć dostosowany jest zarówno do możliwości osób znajdujących się u progu edukacji uniwersyteckiej, jak i posiadających doświadczenie w tworzeniu, redagowaniu i publikowaniu tekstów. Pomysł zorganizowania warsztatów wiąże się z potrzebą wzbogacenia recepcji czytelniczej wśród studentów kierunków humanistycznych o umiejętność profesjonalnej i sprawnej warsztatowo analizy oraz oceny. Zajęcia łączą problematykę teorii tworzenia tekstów krytycznych z działalnością praktyczną. Uczestnicy dokonują prób krytycznoliterackich, które omawiane są przez prowadzącego podczas regularnych spotkań. Najlepsze recenzje mają szansę na publikację w „Kresach” oraz „Tekstach (Nie)Kulturalnych”, nowo powstałym studenckim czasopiśmie kulturalno-literackim.

Najbliższe Warsztaty Pisania Krytycznego odbędą się 12 stycznia 2010 r. o godz. 18 w sali nr 219 Nowej Humanistyki. Recenzje lub fragmenty recenzji o maksymalnej długości jednej strony A4 przysyłać można na adres mailowy sknpolonistow@wp.pl do 11 stycznia.

AGNIESZKA JANIĄK

Wykład dr. Carlosa Dimeo Alvareza na Wydziale Politologii

W dniu 4 listopada na Wydziale Politologii UMCS odbył się wykład dr. Carlosa Dimeo Alvareza na temat *Bolivarianismos, giros ideológicos, políticos y filosóficos en el proceso político revolucionario en Venezuela* (Boliwaryzm, zmiany ideologiczne, polityczne i filozoficzne. Kilka refleksji na temat rewolucyjnego procesu politycznego w Wenezueli). Wykład na język polski przetłumaczyła mgr Anna Wendorff.

W spotkaniu wziął udział chargé d'affaires Ambasady Boliwariańskiej Republiki Wenezueli w Polsce Pan Jesús M. Cruz z małżonką. Gości oraz uczestników spotkania przywitali dr hab. Grzegorz Janusz, prof. nadzw. – dziekan Wydziału Politologii, oraz dr Katarzyna Krzywicka – opiekun naukowy Koła Latynoamerykanistów.

Dr Carlos Dimeo Alvarez, profesor i wykładowca w Instytucie Filologii Romańskiej UMCS, podzielił się refleksjami na temat przebiegu transformacji systemu politycznego w Wenezueli. Uwagę słuchaczy skoncentrował na kryzysie instytucji wenezuelskiej demokracji przedstawicielskiej w latach 80. i 90. XX w. oraz wpływie uwarunkowań ekonomicznych i społecznych na proces transformacji państwa. Prowadzący wykład scharakteryzował założenia programowe rewolucji boliwariańskiej realizowanej od 1999 r. przez prezydenta Wenezueli Hugo Chaveza Friasa oraz odniósł się do inspiracji filozoficznych i ideologicznych tego projektu. Po wykładzie odbyła się żywa dyskusja, podczas której na pytania uczest-

FOT. K. KRZYWICKA

ników spotkania odpowiadał prowadzący wykład oraz przedstawiciel Ambasady Wenezueli.

Na zakończenie spotkania przewodniczący Koła Latynoamerykanistów – KL, Tomasz Kłosowicz zaprosił obecnych do kontynuowania dyskusji w dniu kolejnym, 5 listopada, podczas spotkania roboczego KL, wzbogaconego o prezentację filmu dokumentalnego na temat Wenezueli. Wykład dr. Carlosa Dimeo Alvareza zainaugurował cykl wykładów otwartych zaplanowanych w ramach programu aktywności naukowej Koła Latynoamerykanistów na Wydziale Politologii UMCS.

KATARZYNA KRZYWICKA

Połowa kadencji Sejmu – posłowie na Wydziale Politologii UMCS

14 grudnia na Wydziale Politologii odbyła się debata zorganizowana przez Politologiczne Koło Naukowe UMCS. Połowa kadencji Sejmu to doskonały moment do oceny dotychczasowej pracy naszych parlamentarzystów i postawienia pytań o plany na dalszą część kadencji. Na zaproszenie Politologicznego Koła Naukowego odpowiedzieli poseł Joanna Mucha z Platformy Obywatelskiej oraz Tadeusz Sławecki z Polskiego Stronnictwa Ludowego. Z zaproszenia nie skorzystał natomiast żaden z przedstawicieli Prawa i Sprawiedliwości czy Sojuszu Lewicy Demokratycznej. Prowadzący debatę Anna Szwed i Marcin Matyja – studenci Wydziału Politologii oraz członkowie Politologicznego Koła Naukowego – podzielili ją na dwa bloki, pierwszy dotyczył polityki wewnętrznej, a drugi spraw międzynarodowych. Dużo kontrowersji wzbudziły pytania, które padły z sali, a dotyczyły m.in. KRUS-u i legalizacji marihuany. Pomimo okresu przedświątecznego debata wzbudziła duże

zainteresowanie wśród studentów, którzy licznie wypełnili Aulę im. I. Daszyńskiego.

MONIKA NOWAK

FOT. PAWEŁ KRZEMIŃSKI

FOT. K. KRZYWICKA

Współpraca Wydziału Politologii z Meksykiem

W dniach 28 listopada – 2 grudnia 2009 r. gościł na Wydziale Politologii ekonomista i politolog, dr Gerardo Reyes Guzmán z Uniwersytetu Iberoamerykańskiego w Puebla, w Meksyku. Wizyta meksykańskiego gościa jest owocem współpracy nawiązanej w ramach projektu *El sistema político de México: cambios y continuidades*, realizowanego przez dr Katarzynę Krzywicką z Zakładu Ruchów Politycznych.

30 listopada o godz. 17.00 w Sali Rady Wydziału Politologii odbył się wykład otwarty dr. Guzmána na temat: *The Mexican Economic Crisis 2008–2009: an approach to an ongoing process*. W imieniu władz Wydziału gościa powitał prof. dr hab. Edward Olszewski, kierownik Zakładu Ruchów Politycznych, oraz dr Katarzyna Krzywicka, opiekun naukowy Koła Latinoamerykanistów na Wydziale Politologii. Spotkanie poprowadził i moderował dyskusję prof. dr hab. Marek Pietraś, kierownik Zakładu Stosunków Międzynarodowych. Wykład został zrealizowany w ramach cyklu spotkań otwartych Koła Latinoamerykanistów UMCS, poświęconych problematyce krajów Ameryki Łacińskiej.

Dr Gerardo Reyes Guzmán podzielił się z uczestnikami wykładu przemyśleniami na temat kryzysu gospodarczego w Meksyku. Wychodząc od charakterystyki kryzysu hipotecznego w USA w latach 2007–2008, stwierdził, iż gospodarka meksykańska w dotkliwy sposób odczuła skutki tego zjawiska. Recesja północnoamerykańska wpłynęła negatywnie

na działalność rynku papierów wartościowych i wywarła wpływ na deprecjację kursu walutowego we wrześniu 2008. Charakteryzując źródła stabilizacji gospodarki meksykańskiej przed kryzysem, zwrócił uwagę na znaczenie wpływów dewizowych z pięciu źródeł, a mianowicie: eksportu ropy naftowej, zagranicznych przekazów pieniężnych, handlu narkotykami, bezpośrednich inwestycji zagranicznych oraz turystyki. Stwierdził, iż wymienione źródła wpływów dewizowych zostały w znacznym stopniu dotknięte skutkami amerykańskiej recesji. Równocześnie sektor wytwórczości manufakturowej został osłabiony kryzysem w przemyśle samochodowym, co tym samym oddziaływało na spadek wpływów dewizowych. Kryzys pogłębił się także przez zmniejszenie wpływów z eksportu ropy naftowej i spadek wpływów podatkowych z aktywności gospodarczej, poważnie dotykając sektor finansów publicznych. Ze względu na wpływ tych wskaźników

rząd meksykański podjął poważne cięcia w wydatkach publicznych i podniósł opodatkowanie, aby zapobiec powiększeniu deficytu publicznego oraz obniżeniu pozycji Meksyku w rankingach Fitch, Moody's, Standard i Poors. Wykładowca zwrócił uwagę, że ograniczenie finansowania sektora publicznego wywołało poważne konsekwencje polityczne, ponieważ wpłynęło na pogorszenie podstaw dobrobytu społecznego, wzrost bezrobocia, zwiększenie ubóstwa, wzrost nieformalnego rynku oraz rozwój zjawiska przestępczości zorganizowanej. Konkludując, dr Guzmán stwierdził, iż skutki ekonomiczne i społeczne omówionych zjawisk mogą mieć wpływ na spadek lub utratę poparcia dla obecnego rządu PAN w przyszłych wyborach prezydenckich, które nastąpią w 2012 r. Po wykładzie odbyła się ożywiona dyskusja, którą koordynował prof. dr hab. Marek Pietraś.

Zainicjowana współpraca z dr. Gerardo Reyesem Guzmánem będzie kontynuowana. W semestrze letnim naukowiec z Meksyku powróci na Wydział Politologii, aby prowadzić w języku angielskim dwa przedmioty dla studentów stosunków międzynarodowych. Problematyka wykładów zaproponowana przed dr. Gerardo Reyesa Guzmána dotyczy charakterystycznych i ważnych dla rozwoju Ameryki Łacińskiej zjawisk, a mianowicie: ubóstwa (temat wykładu – *Poverty in Latin America and the Caribbean*) oraz migracji (temat wykładu – *International Migration*).

KATARZYNA KRZYWICKA

Święto studentów bułgarystów Dzień Bułgarski na UMCS

Dnia 9 grudnia na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej odbył się długo oczekiwany, głównie przez studentów, Dzień Bułgarski. Jego data nie przypadkiem zbiegła się z obchodzonym w Bułgarii 8 grudnia Dniem Studenta Bułgarskiego.

Dzięki doskonałym umiejętnościom organizacyjnym opiekuna Koła Naukowego Studentów Bułgarystów dr Marioli Mostowskiej, dr Albeny Vachevej oraz członków Koła po raz pierwszy wszystkie przygotowane wydarzenia kulturalne mogły odbyć się jednego dnia.

Elementem rozpoczynającym dzień bułgarski było uroczyste otwarcie wystawy „Złote skarby średniowiecza” udostępnionej przez bułgarski Instytut Kultury w Warszawie. Otwarcia dokonał nasz gość specjalny pani Michaela Todorova – dyrektor Instytutu. Prowadzącymi spotkanie byli przewodniczący Koła – Jarosław Bałło oraz Valeri Vachev.

W sali byli obecni także: dyrektor Instytutu Filologii Słowiańskiej UMCS prof. Feliks Czyżewski, prof. Petar Sotirov, dr Mariola Mostowska, dr Albeny Vacheva, dr Agata Mokrzycka, dr Piotr Złotkowski oraz licznie zgromadzeni studenci.

Po krótkich przemówieniach dotyczących wystawy oraz historii Święta Studenta Bułgarskiego rozpoczęła się część artystyczna. Zebranych gości zachwycił występ kilkusobowej grupy studentów sławistyki, w składzie: Joanna Sołtan, Maria Natanson, Jarosław Bałło, Mateusz Mika, Szczepan Czarnecki, oraz stypendystek programu Erasmus z Bułgarii: Kristiny Vladimirovej, Mai Bliznakovej. W profesjonalny sposób wykonali znane bułgarskie utwory.

Po występie zgromadzeni goście mogli obejrzeć wystawę oraz podzielić się wrażeniami z wysłuchanego koncertu przy symbolicznej lampce wina.

O godzinie 14 ta sama grupa studentów oraz miłośnicy literatury bułgarskiej przybyli pod pomnik Marii Curie-Skłodowskiej, tworząc „błyska-

wiczny tłum”. Po jednoczesnym odczytaniu wybranych przez siebie utworów studenci momentalnie rozeszli się, pozostawiając przechodniów w zdumieniu. Cel akcji został osiągnięty.

Kolejnym interesującym wydarzeniem tego dnia była projekcja filmu dokumentalnego *Dolina socrealizmu* w reżyserii Ilko Dundajewa. Twórca dokumentu przedstawił w nim swoje poglądy dotyczące okresu przejściowego od komunizmu do demokracji. Po zakończonej projekcji dr Albeny Vacheva podkreśliła, jak ważne jest utworzenie muzeum komunizmu w Bułgarii, zwłaszcza że takie muzea istnieją już w krajach, które po II wojnie światowej znalazły się pod wpływem ZSRR.

Wydarzeniem zamykającym dzień bułgarski była przygotowana przez starszych kolegów impreza otrzęsinowa studentów I roku. W obecności wykładowców-bułgarystów oraz pani dyrektor Michaeli Todorovej studenci I roku złożyli przysięgę, po której tradycyjnie dokonano symbolicznego ucięcia zągających uszu. Młodzi zacy mieli także okazję wykazać się wiedzą dotyczącą Bułgarii oraz rozpoznać smak bułgarskiego wina wśród innych. Swoją pierwszą egzamin zdali wzorowo, co było jednoznaczne z przyjęciem ich do grona pełnoprawnych studentów.

W swoim wystąpieniu prof. Petar Sotirov oficjalnie powitał młodych sławistów, po czym głos zabrala Pani Michaela Todorova, wyrażając ogromne zadowolenie z zaangażowania studentów w szerzenie kultury bułgarskiej. W dowód uznania na ręce prof. Sotirova złożona została flaga Bułgarii, która zgodnie z umową zawisnie na honorowym miejscu i będzie nam towarzyszyła podczas kolejnych spotkań.

Jak co roku zostały zaprezentowane zdjęcia z letniego obozu naukowego oraz krótki film relacjonujący pobyt w Bułgarii w ramach programu Erasmus przygotowany przez Mateusza Mikę.

Dalsza część wieczoru upłynęła w atmosferze zabawy przy bułgarskiej muzyce, nie mogło też zabraknąć tradycyjnego tańca, jakim jest horo. Studenci mieli okazję nauczyć się nieco bardziej skomplikowanego układu zaprezentowanego przez Panią Michaelę Todorovą.

Wysoka frekwencja zainteresowanych jest dowodem na to, że warto organizować takie spotkania, nie tylko w celu rozpowszechniania kultury bułgarskiej, ale także po to, aby umacniać więzi między studentami.

AGNIESZKA KAWĘCKA
KAMILA SOBIESZUK

Rejowskie spotkanie Oddziału Lubelskiego Towarzystwa im. Adama Mickiewicza

Oddział Lubelski Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza przy współpracy Instytutu Filologii Polskiej zorganizował 1 grudnia 2009 r. spotkanie naukowe z okazji 440. rocznicy śmierci Mikołaja Reja. W ramach spotkania odbyły się trzy odczyty naukowe znawców twórczości szesnastowiecznego poety: prof. dr. hab. Stefana Nieznanowskiego „MIKOŁAJ REJ PO LATACH”; dr. hab. Dariusza Chemperka „REJ – NASZ WSPÓŁCZESNY” oraz prof. dr. hab. Małgorzaty Karwatowskiej i dr. hab. Leszka Tyimiakina „KRÓTKA ROZPRAWA MIKOŁAJA REJA W RECEPCJI LICEALISTÓW”. W spotkaniu uczestniczyli członkowie TLimAM, Dyrekcja Instytutu Filologii Polskiej, pracownicy naukowcy UMCS i KUL oraz studenci, w sumie około 90 osób.

Wykład prof. dr. hab. Stefana Nieznanowskiego dotyczył początkowo recepcji Reja i rozwoju badań nad jego dorobkiem od XVI do XXI w. W zasadniczej części wystąpienia prof. Nieznanowski, wytrawny specjalista i przeni-

kliwy badacz staropolszczyzny, odniósł się jednak do mitów i stereotypów, które narosły przez dziesięciolecia wokół twórczości Pana Mikołaja, a które jeden maturzysta nosi w głowie: że Rej ojcem literatury polskiej był, że był pierwszym pisarzem polskim, w końcu zaś, że pisarz z Nagłowic był niespecjalnie wykształcony. Badacz wskazał też, w jaki sposób postać, poglądy i dorobek Reja bywały interpretowane w zależności od obowiązujących opcji politycznych i jakim manipulacjom poddawano myśl niemal najpłodniejszego literacko pisarza staropolszczyzny. Odkłamywaniu postaci Reja poświęcony był też wykład dr. hab. Dariusza Chemperka, który w sposób zaskakujący dla studentów, przyzwyczajonych do szkolnej percepcji literatury, wykazał, że poeta prawdopodobnie świetnie odnalazłby się we współczesności jako człowiek nadążający za europejską modą, prawami ekonomii czy PR-owskimi zasadami i praktykami kształtowania własnego wizerunku dla użytku publicznego i ar-

tystycznego. Ostatni wykład, autorstwa prof. dr. hab. Małgorzaty Karwatowskiej i dr. hab. Leszka Tyimiakina, zaprezentowany tylko przez autorkę, dotyczył recepcji wśród licealistów *Krótkiej rozprawy między trzema osobami* oraz generalnie wiedzy na temat Reja, ale też epoki, jego poglądów i twórczości. Odczyt powstał na podstawie ankiety przeprowadzonej przez autorów w lubelskich liceach ogólnokształcących. Z przedstawionego przez autorów materiału wynika, że znikoma wiedza uczniów na temat Mikołaja Reja ogranicza się do obalanych przez naukowców mitów, stereotypów i przekłamań, balansuje na krawędzi wytartych frazesów i pozbawiona jest jakichkolwiek podstaw źródłowych.

W gorzkim śmiechu pocieszający może być tylko fakt, że sala wypełniona była przede wszystkim studentami, miejmy nadzieję, że kiedyś odmienią oni, jako nauczyciele, świadomość młodzi na temat Pana Mikołaja.

ANNA NOWICKA-STRUSKA

Z portalu naukowego kulturoznawców

16 grudnia 2009 r. portal naukowy Wiedza i Edukacja www.wiedzaiedukacja.eu, Instytut Kulturoznawstwa UMCS i Projekt UMCS w Second Life zorganizowali kolejny wykład z cyklu Nauka w Second Life. Prof. dr. hab. Michał Ostrowski wygłosił wykład „10 prawd o świecie elektronicznym”. Prof. dr. hab. Michał Ostrowski jest pracownikiem naukowym w Zakładzie Estetyki Instytutu Filologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Współpracuje również z Akademią Sztuk Pięknych w Krakowie. Jego zainteresowania koncentrują się na zagadnieniach

sztuki współczesnej, sztuki elektronicznej, cyberkultury i środowiska elektronicznego oraz zachodzących w nich zjawisk. Jest również twórcą i pomysłodawcą projektu Academia Electronica www.secondlife.waw.pl – interdyscyplinarnej uczelni o charakterze uniwersyteckim, zorientowanej na wieloaspektowy ogląd (dokonywany z perspektywy filozofii, kulturoznawstwa, socjologii, psychologii oraz innych dyscyplin) problematyki środowiska elektronicznego potraktowanego jako rzeczywistość człowieka. Tak zdefiniowany profil w sposób szczególny

nakierowuje obserwację i rozważania na fenomeny związane z egzystencją ludzi w świecie Second Life. Celem Akademii jest stworzenie cyklu otwartych wykładów i moderowanych dyskusji poświęconych: postępującej implementacji człowieka w środowisko elektroniczne, w którym odnajduje on pełnię swojej egzystencji; przemianom, jakim w środowisku elektronicznym podlegają język oraz sposoby jego użycia; nowym strategiom komunikacyjnym, jakie wyłaniają się w elektronicznym świecie; analizie złożonej sieci relacji, które wiążą ludzi i technologie.

Centrum Języka i Kultury Rosyjskiej UMCS

W dniu 11 grudnia o godz. 12.00 w budynku Nowej Humanistyki UMCS w Lublinie odbyło się uroczyste otwarcie Centrum Języka i Kultury Rosyjskiej. Centrum powołane zostało na mocy uchwały Senatu z 25 listopada 2009 r. jako odrębna jednostka międzywydziałowa w strukturze Uczelni. Jego powstanie jest wymiernym efektem realizacji założeń umowy o współpracy, podpisanej 8 czerwca 2009 r. przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej i Fundację „Russkij Mir” z Rosji. Celem współpracy między Fundacją i UMCS w Lublinie jest aktywna popularyzacja języka rosyjskiego, rosyjskiej literatury i sztuki oraz rozszerzanie kontaktów kulturalnych, naukowych i edukacyjnych pomiędzy Polakami i Rosjanami. Taką misję ma pełnić nowo otwarte Centrum. W swej działalności współpracować będzie z Instytutem Filologii Słowiańskiej UMCS.

Otwarcie Centrum to wydarzenie, które niewątpliwie odbiło się głośnym echem nie tylko w Lublinie i w środowisku akademickim. Uroczystość zaszczylił swą obecnością ambasador Federacji Rosyjskiej Władimir Grinin, jej Gospodarzem był zaś rektor UMCS prof. dr. hab. Andrzej Dąbrowski.

Uroczystość otwarcia Centrum rozpoczęło wystąpienie studentów filologii rosyjskiej, w którym przywitano gości oraz złożono podziękowania tym, którzy przyczynili się do zorganizowania Centrum na UMCS. W swoich przemówieniach rektor UMCS prof. dr. hab. Andrzej Dąbrowski, a także ambasador Federacji Rosyjskiej Władimir Grinin i przedstawiciel Fundacji „Russkij Mir” Władimir Koczin podkreślali atuty znajomości języka i kultury rosyjskiej we współczesnej przestrzeni ekonomicznej i społecznej.

W otwarciu Centrum Języka i Kultury Rosyjskiej wzięli udział przedstawiciele różnych środowisk: duchowni (Najprzewielebniejszy Arcybiskup Abel, Kanclerz Kurii Metropolitalnej ks. dr. Wojciech Pęcherzewski), władze Wydziału Humanistycznego (działek prof. dr. hab. Henryk Gmiterek), władze Instytutu Filologii Słowiańskiej (dyrektor prof. dr. hab. Feliks Czyżewski, wicedyrektor prof. dr. hab. Michał Sajewicz), reprezentant Międzynarodowego Stowarzyszenia Wykładowców Języka Rosyjskiego i Literatury

MAPRJAŁ (prof. dr. hab. Ludmiła Szypielewicz), reprezentant Lubelskiego Kuratorium Oświaty (wicekurator Henryk Bogdan Wagner), przedstawiciele władz wojewódzkich i miejskich, szkół patronackich oraz innych placówek oświatowych. Na uroczystość licznie przybyli wykładowcy, a także studenci i absolwenci Instytutu Filologii Słowiańskiej.

Po oficjalnych przemówieniach Rektora UMCS i Ambasadora FR uroczystość przecięta została wstęgą. Rektora Uczelni oraz Ambasadora i przedstawiciela Fundacji przywitano tradycyjnie – chlebem i solą. Duchowni pobłogosławili pomieszczenie Centrum, z przemówieniami wystąpili m.in. Dziekan Wydziału Humanistycznego, Wicekurator, Dyrektor i Wicedyrektor IFS.

Fundacja „Russkij Mir” powołana została do życia 21 czerwca 2007 r. na mocy rozporządzenia ówczesnego prezydenta Federacji Rosyjskiej Władimira Putina. Partnerami Fundacji są organizacje rządowe (m.in. Ministerstwo Spraw Zagranicznych oraz Ministerstwo Edukacji i Nauki), placówki naukowo-badawcze (Państwowy Instytut Języka Rosyjskiego im. A. Puszkina w Rosji, Instytut Języka Rosyjskiego im. W. Winogradowa Rosyjskiej Akademii Nauk), organizacje naukowe (Międzynarodowe Stowarzyszenie Wykładowców Języka Rosyjskiego i Literatury MAPRJAŁ), liczne organizacje społeczne skupiające Rosjan oraz miłośników języka i kultury rosyjskiej w kraju i poza jego granicami. W Zarządzie Fundacji za-

siada wielu wybitnych przedstawicieli różnych środowisk. Są wśród nich takie osobistości, jak minister spraw zagranicznych Siergiej Ławrow, ceniony na całym świecie reżyser Nikita Michalkow, a także uznany językoznawca Witalij Kostomarov.

Centra języka i kultury rosyjskiej zakładane są przy współpracy z najbardziej znaczącymi placówkami naukowo-dydaktycznymi. Zorganizowanie Centrum Języka i Kultury Rosyjskiej na UMCS w Lublinie dowodzi renomy Uczelni na polskim i międzynarodowym rynku edukacyjnym. Ulokowanie Centrum w południowo-wschodniej części Polski ma też znaczenie strategiczne z uwagi na pograniczną lokalizację regionu oraz jego wielokulturowość.

Działalność kulturalno-naukowa Centrum w przyszłości stanowić będzie niewątpliwie duże wsparcie dla środowisk akademickich i szkolnych, a także placówek kulturalnych i oświatowych całego regionu. Centrum pełnić będzie funkcję opiniodawczą, m.in. w realizacji projektów przygotowywanych przez te placówki. Przybliżenie języka i kultury Rosji, także jej współczesnego oblicza, może stać się zachętą do nauki języka rosyjskiego, będącego językiem światowego biznesu i Unii Europejskiej.

Podziękowania dla pracowników oraz studentów Instytutu Filologii Słowiańskiej, którzy zaangażowani byli w organizację tego przedsięwzięcia.

DR EWA BIAŁEK
INSTYTUT FILOLOGII SŁOWIAŃSKIEJ

Lekcja Otwarta Języka Ukraińskiego

W dniu 3 grudnia 2009 r. w II Liceum Ogólnokształcącym im. Hetmana Jana Zamoyskiego w Lublinie odbyła się *Lekcja Otwarta Języka Ukraińskiego* przeprowadzona przez pracowników Zakładu Filologii Ukraińskiej UMCS. W spotkaniu udział wzięli Krzysztof Stanowski – Podsekretarz Stanu w MEN, Genowefa Tokarska – Wojewoda Lubelski, Serhij Dyrza – Konsul Ukrainy w Lublinie, Henryk Bogdan Wagner – Lubelski Wicekurator Oświaty, prof. Halina Pelc – Prodziekan Wydziału Humanistycznego UMCS, Ewa Dumkiewicz-Sprawka – Dyrektor Wydziału Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublina, Grzegorz Kuprianowicz – Prezes Towarzystwa Ukraińskiego w Lublinie, oraz dyrektorzy lubelskich szkół ponadgimnazjalnych i przedstawiciele Zespołu Szkół w Woli Uhruskiej. W spotkaniu uczestniczyli również pracownicy Instytutu Filologii Słowiańskiej, w tym pracownicy ZFU oraz studenci filologii ukraińskiej.

Autorką scenariusza i osobą odpowiedzialną za przygotowanie lekcji była prof. L. Frolak, w przygotowaniu uczestniczyli też młodszy pracownicy Zakładu i studenci, a lekcję poprowadzili dr A. Choma i dr M. Jastrzębski. Spotkanie miało na celu zapoznanie z językiem i kulturą ukraińską. W formie prezentacji multimedialnej przedstawiono informacje geograficzne o Ukrainie, zaprezentowano najciekawsze miejsca i zabytki. Kolejną część lekcji poświęcono był ukraińskiemu językowi literackiemu, jego historii i najważniejszym cechom. Zaprezentowano też krótką inscenizację poświęconą zawieraniu znajomości, wspólnie z publicznością przećwiczone podstawowe zwroty i wyrażenia. Kolejną część poświęcono była literaturze ukraińskiej i jej najważniejszym przedstawicielom. Zaprezentowano również muzykę ukraińską – od folkloru w wykonaniu zespołu „Chwyla”, po komputerową prezentację

współczesnych gatunków muzycznych. Lekcję zamknęły wypowiedzi studentów i absolwentów ukrainistyki, którzy w swojej pracy wykorzystują znajomość języka ukraińskiego, o tym, dlaczego warto uczyć się tego języka.

Lekcja otwarta języka ukraińskiego wpisuje się w inicjatywę podjętą przez Lubelskie Kuratorium Oświaty, które wspólnie z Instytutem Filologii Słowiańskiej UMCS promuje poszerzenie oferty językowej dla szkół województwa lubelskiego o języki słowiańskie. Spotkanie było też odpowiedzią na oczekiwania uczniów liceum im. Hetm. Jana Zamoyskiego: 100 osób z tej szkoły zadeklarowało podjęcie nauki tego języka.

Po zakończeniu lekcji chęć goszczenia pracowników ZFU i studentów ukrainistyki z lekcją otwartą wyrazili dyrektorzy Zespołu Szkół nr 5 w Lublinie i Zespołu Szkół w Woli Uhruskiej.

DR AGNIESZKA DUDEK-SZUMIGAJ

Świąteczni goście na polonistycznej gwiazdce

Polonistyka nie musi być nudna. Spotkanie z polonistami również nie – wystarczy tylko odpowiednio dobrać zaproszonych gości!

Tegoroczne spotkanie gwiazdkowe zorganizowane przez Koło Naukowe Studentów UMCS stało się okazją do spotkania z prof. dr. hab. Jerzym Święchem, wybitnym historykiem literatury, oraz Jerzym Jackiem Bojarskim, autorem wydanej ostatnio mapy *Bruno Schulz i Drohobycz*.

Spotkanie rozpoczęło się od rozmowy z Profesorem Święchem. Profesor na naszym uniwersytecie jest postacią już niemal legendarną. Jego wykłady, zarówno z polskiej literatury współczesnej, jak i z literatury powszechnej, gromadzą rzesze studentów różnych lat i kierunków. Profesor zawsze darzony był przez studentów dużym szacunkiem, a jego osiągnięcia na polu naukowym przypisywały nieraz o zawrót głowy – szczególnie przed egzaminem. Mimo to, zdając sobie sprawę z życzliwości i przychylności, jakimi darzy swoich studentów, postanowiliśmy ten fakt wykorzystać i zaprosić Profesora na mniej oficjalną rozmowę,

w której opowiedziałby nieco o sobie i o swojej pracy na uniwersytecie. Znaczna część pytań zadawanych Profesorowi dotyczyła jego pracy na uczelniach amerykańskich. Profesor opowiadał o zwyczajach tamtejszych studentów, podkreślając większą swobodę, z jaką zwracają się oni do wykładowców – kiedyś jeden ze studentów zapytał, czy przynieść Profesorowi piwo. Mówił też o tym, jak twórczość polskich pisarzy była odbierana za oceanem, którzy twórcy cieszyli się największą popularnością wśród tamtejszych studentów. Usłyszeliśmy także o początkach kariery Profesora, o zainteresowaniach językoznawstwem, z którym pierwotnie wiązał swoje plany, o działalności w studenckim kole naukowym, gdzie prowadził „Skrzynkę porad językowych”. Na koniec Profesor opowiedział jeszcze o swojej przyjaźni ze Stanisławem Barańskim, o znajomości z Gustawem Herlingiem-Grudzińskim, Konstantym Jeleńskim czy też z innymi osobami, które nam, studentom, znane są jedynie z książek.

Niewątpliwą atrakcją polonistycznej gwiazdki było także spotkanie z Jerzym Jackiem Bojarskim, który – oprócz stworzonej przez siebie mapy – przyniósł polo-

nistom filmy własnej produkcji, nakręcone podczas III Festiwalu Brunona Schulza w Drohobyczu. W trakcie projekcji przeżyliśmy się więc wszyscy do tego magicznego miasta, wędrując razem z autorem filmów przez uliczki, po których kiedyś spacerował Bruno Schulz. Przysłuchując się rozmowom, m.in. z uczestnikami Festiwalu czy z Alfredem Schreyerem, ostatnim żyjącym uczniem Schulza, niejeden polonista powziął w sercu postanowienie, aby odwiedzić to Schulzowskie centrum świata. Po projekcji pan Jerzy opowiedział o pracy nad mapą, o materiałach, z jakich korzystał, a także o trudnościach, jakie go przy tej okazji spotykały.

Artystyczną oprawą spotkania zajęli się członkowie grupy teatralnej działającej przy naszym uniwersytecie, interpretując poezję Zbigniewa Herberta i prezentując ją w nowej, oryginalnej formie.

Polonistyczna gwiazdka przeciągnęła się do późnych godzin wieczornych. Przedłużaliśmy ją sami, chcąc zatrzymać naszych gości jak najdłużej. Na koniec wszyscy złożyliśmy sobie świąteczne życzenia i stanęliśmy do wspólnego zdęcia.

MARZENA BASARA

Żegnamy Profesora Groszyka

Z głębokim żalem przyjęliśmy wiadomość o śmierci Profesora Henryka Groszyka. Przez ostatnie miesiące Jego życie było dramatycznym zmaganiem się z poczuciem własnej bezsilności i cierpieniem.

Profesor Henryk Groszyk urodził się 2 października 1926 r. w Sępólnie Krajeńskim w rodzinie urzędniczej. Naukę w szkole średniej przerwał wybuch II wojny światowej. Rodzina, wraz z rodzeństwem Pana Profesora Henryka Groszyka, została wysiedlona do Generalnego Gubernatorstwa, gdzie w okresie niemieckiej okupacji Profesor pracował i uczył się na tajnych kompletach, jednocześnie biorąc czynny udział w konspiracyjnej walce z okupantem jako żołnierz AK. Aresztowany przez gestapo i uwięziony na Pawiaku w Warszawie został deportowany do obozu koncentracyjnego Stutthof.

Po wojnie w 1946 r. zdał maturę i w tym samym roku rozpoczął studia wyższe na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Toruńskiego, które ukończył w 1950 r., uzyskując stopień magistra prawa. Po krótko trwającej pracy w charakterze nauczyciela akademickiego na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu od roku akademickiego 1951/1952 rozpoczął pracę naukowo-dydaktyczną w Katedrze Prawa Administracyjnego na Wydziale Prawa Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Z początkiem roku akademickiego 1953/1954 został przeniesiony do utworzonej wówczas Katedry Teorii Państwa i Prawa, z którą był związany przez ponad 56 lat swojego życia, uzyskując kolejne stopnie naukowe: w 1959 r. otrzymał stopień naukowy doktora, w 1965 r. stopień doktora habilitowanego, a następnie tytuł naukowy profesora w 1977 r.

W okresie czynnej pracy zawodowej Profesor Henryk Groszyk pełnił wiele odpowiedzialnych funkcji na Wydziale Prawa i Administracji UMCS. Był kierownikiem Katedry Teorii Państwa i Prawa (1969–1970) i Zakładu Teorii

Prof. dr hab. Henryk Groszyk (drugi od prawej w pierwszym rzędzie) w Trybunale Konstytucyjnym – XX-lecie działalności orzeczniczej Trybunału Konstytucyjnego

Państwa i Prawa (1970–1971, (1983–1997), dyrektorem Instytutu Historii i Teorii Państwa i Prawa (1977–1981), prodziekanem Wydziału Prawa i Administracji (1981–1982) i dziekanem Wydziału Prawa i Administracji (1982–1984).

Pan Profesor Groszyk angażował się w życie Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, pełniąc funkcję członka Senatu Akademickiego UMCS (1973–1976 i 1982–1984) i wielu komisji senackich oraz instytucji ściśle związanych z Uniwersytetem, w tym między innymi pełniąc wiele lat funkcję redaktora działu humanistyki w biuletynie Lubelskiego Towarzystwa Naukowego.

Działalność Profesora nie ograniczała się tylko do ram Uniwersytetu i Wydziału. Pełnił On wiele odpowiedzialnych funkcji, między innymi: członka Komitetu Nauk Prawnych PAN (1981–1987), członka Komitetu Nauk Politycznych (1990–1993), prezesa Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych (1989–1992), a następnie członka honorowego PTNP.

Z pełnym zaangażowaniem i determinacją pracował w krajowych strukturach państwowych jako: członek Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady

Ministrów (1984–1987 i 1994–1998), sędzią Trybunału Stanu (1982–1985), sędzią Trybunału Konstytucyjnego (1985–1993) oraz jako ekspert Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego (1995–1997).

Przez wszystkie lata swojej działalności zawodowej realizował szczytną misję nauczyciela akademickiego, z powodzeniem łącząc trudy pracy dydaktycznej z wieloma obowiązkami pracownika nauki.

Profesor Groszyk był promotorem wielu rozpraw doktorskich i kilkuset prac dyplomowych. Do ostatnich chwil życia pełnił funkcję opiekuna Koła Naukowego Prawników (od 1965 r.).

Był autorem i współautorem ponad 150 publikacji naukowych z zakresu teorii państwa i prawa oraz nauk politycznych. Jego dorobek naukowy służy i będzie służył wielu pokoleniom Polaków.

Odznaczał się odpowiedzialnością jako Nauczyciel i Wychowawca. Posiadał głęboko ludzki stosunek do życia i jego spraw wielkich i małych.

Zachowajmy Go w pamięci. Zasłużył na to swoim życiem.

UNIwersYTETY ŚWIATA

Uniwersytet w Edynburgu VII

XIX i XX wiek – droga do światowej elity

Koniec „złotego wieku Edynburga” przyszedł, zdaniem W. Richteego, autora *Edinburgh in its Golden Age*, wraz ze śmiercią Waltera Scotta, ostatniego z wielkich ludzi tej epoki. Większość elity miasta przeniosła się do Londynu, a ich rezydencje zamieniono na sklepy, biura i banki. Miasto stało się przede wszystkim ośrodkiem biznesu oraz miejscem produkcji piwa, whisky i herbatników. Princes Street Garden przecięła kolej, a dym z lokomotyw i fabrycznych kominów pokrył kamienne budowle, łącznie z monumentem Waltera Scotta. Budowle i pomniki niegdyś jasnobrązowe stawały się szare i czarne. Tak dosłownie i w przenośni „Złoty wiek Edynburga” przeszedł do historii, a biznes i produkcja zdominowały „Ateny Północy” (Zabieglik 312).

Rozwój imperium brytyjskiego w kolejnych dekadach XIX wieku oraz wzrost zamożności Szkotów sprzyjały procesowi ich anglicyzacji. Zaczęło się

upowszechniać powiedzenie, że „dla Szkota najlepsza droga jest ta, która prowadzi do Londynu”, a coraz większą część elit szkockich stanowili londyńscy Szkoci (Zabieglik 312). Jak pisał Lipoński (610), Szkocja w wieku XIX stała się beneficjentem związku z Koroną Brytyjską i coraz mocniej wrastała w brytyjskie imperium.

Zastanawiające jest, jak odmiennie potoczyły się losy Szkocji i Irlandii i jak wielką rolę odegrała tu religia. Szkocki protestantyzm, na którego kształtowanie się mieli duży wpływ antykatolicycy Anglicy, był czynnikiem, który bardzo ułatwiał Wielkiej Brytanii wchłonięcie Szkocji. Natomiast irlandzki katolicyzm stanowił jeden z głównych elementów podtrzymywania odrębności narodowej mimo 800-letniego zniewolenia przez Anglików.

Podstawową rolę w zanglicyzowaniu Szkotów odegrały wspólne protestanckie wartości, a głównie bogace-

nie się. W XIX wieku, gdy Irlandczycy walczyli w kolejnych powstaniach, Szkoci bogacili się.

Wiodącym elementem XIX-wiecznych dziejów Szkotów była totalna tartanizacja przeszłości, która stała się także wielkim biznesem. Król angielski Jerzy IV, a szczególnie królowa Wiktoria, wykorzystując symbole narodowe szkockiej nostalgii – oślawione stroje: kilty i tartany – uczynili z nich urzędowe ubiory rodziny królewskiej. Ujęci tym Szkoci nie tylko w imperium brytyjskim, ale także rozsiani po całym świecie, niezależnie czy pochodzili z wyżyn, czy z nizin, gdzie kilty nigdy nie były znane, zaczęli w nich paradować z okazji różnych świąt. W taki oto sposób nastąpiła komercjalizacja szkockiej historii, a produkcja tartany stała się dla handlu złotym interesem. Każdy klient może kupić dzisiaj tartan, do którego się przyznaje, nawet jak jest Japończykiem (Zabieglik 312).

Anglicyzacja szkockich elit, przemieszczanie się ich do Londynu i ogólna pogoń za zyskiem nie odebrały jednak wyjątkowej pozycji intelektualnej stolicy Szkocji Edynburgowi. Mimo iż przestał być nazywany Atenami Północy, to jednak nadal znajdował się tu najważniejszy, do połowy XIX wieku, uniwersytet w Wielkiej Brytanii. Epoka Robertsona i kolejne reformy powodowały stopniowe jego przekształcanie w nowoczesną uczelnię. W wieku XIX pewnymi wzorami dla Edynburga stały się uniwersytety niemieckie, stary uniwersytet w Heidelbergu i nowo założony przez Wilhelma Humboldta w Berlinie.

Do połowy XIX wieku uniwersytet w Edynburgu nadal był największy na Wyspach Brytyjskich i należał do największych uczelni w Europie. W 1825 roku studiowały tu 2144 osoby, w tym 892 medycynę, 823 nauki humanistyczne i 298 prawo (The University 115).

W połowie XIX wieku dość zasadnicze reformy na uniwersytecie w Edynburgu zaczął wprowadzać pryncypał Johan Stuart Blackie, absolwent uniwersytetów niemieckich w Getyndze i Berlinie. Zmiany przez niego wprowadzane zmierzały w kierunku modelu Humboldowskiego (berlińskiego) uniwersytetu. W tym samym kierunku szły działania jego następcy Jamesa Lorimiera, profesora prawa międzynarodowego, pragnącego wprowadzić na uniwersytecie w Edynburgu klasyczny model edukacji (The University 117). Kolejny reformator Dawid Brewster pragnął uczynić z uniwersytetu niezależną korporację. Wpływ na zmiany na uniwersytecie w Edynburgu miała także powstała w 1858 roku komisja królewska do spraw szkockich uniwersytetów. Uniwersytet w Edynburgu stale zmieniał swą wewnętrzną strukturę poprzez powoływanie ciągle nowych kierunków i specjalności oraz poszerzanie kadry naukowej. W 1884 roku na uniwersytecie było 38 profesorów, 29 asystentów i 3600 studentów, a w 1914 roku 43 profesorów i 187 osób pozostałej kadry dydaktycznej przy niewiele zmienionej liczbie studentów (The University 173). Na początku XX wieku Szkocja posiadała wystarczającą w stosunku do potrzeb

Wybitni profesorowie i reformatorzy uczelni: James Lorimer – prawnik

społecznych liczbę wyższych uczelni, z których największą i najważniejszą był uniwersytet w Edynburgu.

Uniwersytet w Edynburgu w 1869 roku przyjął na studia kobiety, początkowo nieoficjalnie, bez prawa otrzymywania dyplomu. Jednak już w 1886 roku stworzono tu Niezależną Szkołę Medyczną dla kobiet (The University 140).

Mimo rosnącej konkurencji Uniwersytet w Edynburgu u progu XX wieku był ciągle najważniejszym w Szkocji i bardzo znaczącym uniwersyteciem w Europie. Przez większość wieku XIX trwała także rozbudowa architektoniczna uniwersytetu. Po wybudowaniu w 1832 roku nowego college'u powstawały nowe gmachy uczelni i około 1880 roku ukształtował się już podstawowy układ zabudowy uniwersytetu.

Wielkim wydarzeniem w dziejach uniwersytetu była uroczysta celebrowanie w 1884 roku 300-lecia uczelni. Uroczystość zaszczyciło 121 dostojnych delegatów europejskich, a bankiet wydano na 4 tysiące osób (The University 135).

Funkcjonowanie i rozwój uniwersytetu edynburskiego w XX wieku nie doczekały się dotychczas bardziej szczegółowego opracowania. Autorzy ogólnej monografii uniwersytetu podkreślają, iż rozwój uczelni w XX wieku był niezwykle wielokierunkowy i starają się go zarysować na tle zmian w życiu uniwersyteckim Wielkiej Brytanii i poza Wyspami (The University 189 i nast.).

Ważnym wskaźnikiem rozwoju uniwersytetu była liczba studentów, która zmieniała się dość niesystematycznie i zależała od różnych uwa-

Tablica z godłem Uniwersytetu w Edynburgu

Wybitni profesorowie i reformatorzy uczelni:
Aleksander Crum Brown – chemik

Student Gordon Brown z kolegami (aktualny premier Wielkiej Brytanii)

runkowań, także od powstających w Edynburgu konkurencyjnych uniwersytetów (w 1960 roku powstał tu nowy uniwersytet Herriot Watt). Lata 30. XX wieku to 4 tysiące studentów na uniwersytecie, rok 1948/49 – 5640 studentów, 1971 – 9368. W latach 70.–80. nastąpiła stabilizacja, a ponowny szybki wzrost zaczął dokonywać się w latach 90. i w 1998 roku przekroczył liczbę 20 tysięcy studiujących (The University 190).

Ekspansja ilościowa wynikała głównie z polityki rządu, który pragnął sprostać zapotrzebowaniu gospodarki i administracji, oraz wzrastającym aspiracjom kobiet. W latach 20. odsetek kobiet stanowił około 30% i zwiększył się dopiero pod koniec lat 60. do 36%, aby pod koniec lat 90. przekroczyć 50% (The University 190).

W XX wieku zmieniały się formy finansowania uniwersytetu. W pierwszych dekadach XX wieku blisko 40% dochodów uniwersytetu pochodziło od państwa, które go subsydiowało za pośrednictwem Komitetu Grantów Uniwersyteckich przyznawanych w cyklach pięcioletnich, ponad 30% z czesnego, a reszta to darowizny z różnych źródeł (The University 190). Po II wojnie światowej bardzo wzrosły fundusze rządowe, przekraczając 70%. Dystrybucja tych pieniędzy dokonywała się w obrębie samego uniwersytetu i sprzyjała raczej wykształceniu elitarnemu (Lipoński 715). Ten sposób finansowania utrzymał się aż do końca lat 70., co zaczęło wzbudzać obawy, że uczelnia utraci tożsamość, zbyt mocno podporządkowana finansowo państwu i politykom. Straciły znaczenie darowizny, a czesne w wielu wypadkach refundowało także państwo.

Po II wojnie światowej państwo postawiło przed uniwersytetami zadanie odegrania wiodącej roli w modernizacji nauki i techniki, aby zapewnić Wielkiej Brytanii przodujące miejsce w rywalizacji międzynarodowej. Uniwersytet w Edynburgu nie odgrywał wielkiej roli w nauce lat 50. w fizyce nuklearnej, ale stał się pionierem w dwu ówczesnych kluczowych dziedzinach: elektronice i genetyce. Była to zasługa dwóch rektorów: fizyka, laureata Nagrody Nobla, Edwarda Appeltona i profesora historii naturalnej Michała Swanna, którzy piastowali swoją funkcję w latach 1965–1973 (The University 192). Na uniwersytecie rozwijały się nadal nauki medyczne, mimo że znacznie zmniejszył się odsetek studentów medycyny w stosunku do XIX wieku i w 2000 roku stanowił tylko 8%. Krytykowano wówczas uniwersytety szkockie, że w zbyt dużym stopniu opierały się na wykładach i zaniedbywały nauczanie w małych grupach, jak to było na sławnych uniwersytetach angielskich. Dlatego też podjęto na uniwersytecie w Edynburgu działania mające zwiększyć kadrę nauczającą. Uznano, iż modelem wzorcowym będzie 1 nauczyciel akademicki na 8 studentów (The University 192). W roku akademickim 1937/1938 uniwersytet miał 44 profesorów i 133 osób pozostałej kadry dydaktycznej, a w roku 1963/64 było łącznie 750 osób nauczających, w 1978/79 – 1500, a w 2000 około 3000 nauczycieli akademickich na ponad 20 tys. studentów (The University 192).

Appelton i Swann pragnęli, aby edukacja uniwersytecka nie tworzyła przepaści między naukami ścisłymi i humanistycznym. Czynili wszystko, aby studenci nauk ścisłych spędzali pierwszy rok studiów w towarzystwie studentów nauk humanistycznych. Miejscem tych kontaktów miał

Dziewiętnastowieczny gmach Medycyny

być plac pod wieżą, która stała się symbolicznym pomnikiem tego ideału integracji i otrzymała imię inicjatora pomysłu Appeltona. Szkocki ideał wszechstronnego intelektualisty, który wykształcił się na szkockich uniwersytetach przez stulecia, został opisany w książce George'a Davie z 1961 roku *Demokratyczny intelekt*. Marzenia Appeltona i Swanna okazały się jednak nierealne, postępująca specjalizacja stała się także widoczna na uniwersytecie w Edynburgu. Coraz więcej studentów humanistyki pragnęło posiadać dyplom specjalizacyjny z mniejszą liczbą przedmiotów i zupełnym wykluczeniem jakiegokolwiek przedmiotu ścisłego (The University 193).

Wzrastała natomiast popularność nauk społecznych, które zostały wydzielone z grona nauk humanistycznych. Na uniwersytecie w Edynburgu już w XIX wieku pojawiła się geografia i ekonomia. W pierwszych dekadach XX wieku rozbudowano nauczanie biznesu, a następnie księgowości, które wyodrębniono z Wydziału Sztuk w 1965 roku. Początkowo kształcenie w ramach nauk społecznych miało charakter zawodowy, ale stopniowo wyższy status akademicki uzyskiwa-

ły zwłaszcza takie specjalności, jak polityka socjalna czy antropologia społeczna. Popularne i szczególnie finansowane stały się studia nad stosunkami rasowymi (The University 194). Wydział Nauk Społecznych wkrótce dorównał liczbą studentów Wydziałowi Nauk Ścisłych.

W ramach Wydziału Nauk Społecznych, a nie medycznych, utworzono na uniwersytecie w Edynburgu jedyną na świecie katedrę pielęgniarstwa w 1971 roku. Rozwijały się także studia podyplomowe. Na początku XX wieku studenci studiów podyplomowych stanowili poniżej 10% ogółu studentów, a pod koniec stulecia, jeszcze przed pojawieniem się modelu bolońskiego, odsetek ten przekroczył 15% studentów.

Od lat 60. XX wieku problemem dla uczelni stała się zmiana struktury narodowościowej studentów. Dotąd nie było żadnego limitu przyjęć na studia, kształtowały to samorzutnie koszty studiowania i dostępność burs i stypendiów. W momencie swego powołania uczelnia w Edynburgu była nastawiona na kształcenie młodzieży z własnego miasta i to miało być jej naturalnym zapleczem. Taka była idea oszczędnych prezbiteriań-

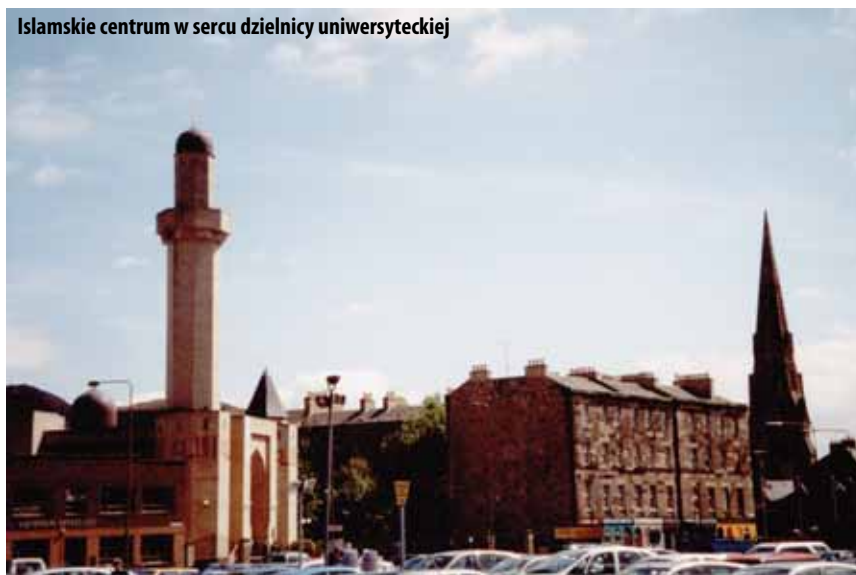
skich władz miasta. Na przestrzeni wieków wiele się zmieniło, ale do lat 60. XX wieku uniwersytet korzystał głównie ze swych „naturalnych obszarów rekrutacji”, nieco poszerzonych ekspansją uczelni w czasach szkockiego oświecenia. Tzw. raport Robbinsa z 1963 roku nadal zalecał, aby czesne studentów było w większości opłacane przez państwo, a także by pokrywane były koszty utrzymania się studentów poza domem, co miało rozszerzyć dostępność studiów. Spowodowało to, że liczba pragnących studiować na uniwersytetach szkockich, a szczególnie w Edynburgu, wzrosła ponad 10-krotnie, a kandydaci z „naturalnych obszarów rekrutacji” stanowili coraz mniejszy odsetek. W latach 1964/65 udział ten spadł do 37%, a pod koniec stulecia do 17% (The University 195). Coraz częściej także studenci angielscy zaczęli zastępować szkockich. W 1980 roku 70% studentów Edynburga stanowili jeszcze Szkoci. Uniwersytet był wtedy bardziej szkocki niż w XIX wieku. Ale pod koniec stulecia Szkoci stanowili już tylko 40%, 50% pochodziło z Wielkiej Brytanii, a 10% z innych państw. W tej sytuacji uniwersytet w Edynburgu musiał stworzyć nowe

Dziedziniec Old College z wieżą Appeltona

mechanizmy dostępu na studia, także ze względu na niezwykle wówczas zatłoczenie pomieszczeń uniwersyteckich. Spowodowało to także konieczność nowych inwestycji, które zostały zrealizowane z wielkim rozmachem w latach 70. XX wieku. Pierwotnie plany, które miały prowadzić do burzenia części dawnych zabudowań, zostały porzucone na rzecz ich modernizacji, a do wznoszenia nowych gmachów wykorzystano dostępne, niezabudowane obszary. W ten sposób powstał nie tyle wielki campus, co uniwersytecka przestrzeń miasta – „dzielnica uniwersytecka”, w której dominują gmachy uczelni rozmieszczone w niezbyt dużej od siebie odległości. Dzięki takim przedsięwzięciom ta część Edynburga nie straciła swego tradycyjnego oblicza, została tylko odnowiona. Jedynym dysonansem w miasteczku uniwersyteckim jest odmienne architektonicznie hałaśliwe centrum kultury islamskiej. Niedostatek domów studenckich powoduje, że większość studentów wynajmuje mieszkania, co już w zamysłach „ojców założycieli” uniwersytetu musiało być jednym ze źródeł dochodów mieszkańców Edynburga.

Islamskie centrum w sercu dzielnicy uniwersyteckiej

Życie studentów uniwersytetu w Edynburgu do lat 60. było nadal osadzone w tradycji akademickiej poprzednich stuleci. Mocno zakorzeniony był ideał korporacyjny wspólnoty studenckiej wywodzący się z XIX wieku: dyscyplina i zrutyinizowanie, rytualne formy zachowań, w których mieściły się także tradycyjne studenckie burdy wkomponowane w styl życia. Władze uczelni, na czele z mocno przywiązanym

do tradycji akademickich pryncypałem Michałem Swannem, starały się ten porządek utrzymać (The University 200). Swann, bardzo zdecydowany w swych poglądach, które wyrażał w konserwatywnym piśmie „Blac Pipers”, pragnął utrzymać tradycyjną strukturę zarządzania uniwersytetem nawiązującą do tradycji Sorbony, bez większego udziału studentów. Na tym tle doszło do konfliktów z przedstawicielami studentów na fali słynnej

Domy studenckie

Szkocka przeszłość na sprzedaż

„lewackiej rewolty młodych” w 1968 roku. Protesty studentów uniwersytetu w Edynburgu przyszyły jednak nieco później i miały inny charakter, mimo że docierały do Edynburga wieści z uniwersytetów amerykańskich i europejskich. Mieli oni swojego lidera – studenckiego rektora, który był już z zasady zawodowym politykiem i to on jako przedstawiciel studencki próbował wymusić na władzach większy udział w zarządzaniu uczelnią. Szczególną aktywność w tym zakresie wykazał pełniący tę funkcję w latach 1973–1976 Gorgon Brown, aktualny premier Wielkiej Brytanii, trafił jednak na godnego przeciwnika w osobie pryncypała Swanna. Dopiero po ustąpieniu Browna i przejściu na emeryturę Swanna w 1978 roku udało się studentom uzyskać pełną reprezentację w kolejalnych ciałach uczelni. Na tym polegała „rewolta” na uniwersytecie w Edynburgu, która miała od początku do końca polityczny i dość spokojny przebieg. Zachowanie studentów wynikało zapewne głównie z postawy kadry profesorskiej uniwersytetu na czele ze Swanem, wiernej uniwersyteckiej tradycji i dalekiej od lewackich poglądów znacznej części kadry nauczającej w Ameryce i na kontynencie. Wydarzenia związane ze „szkockim buntem studenckim” jeszcze bardziej uwypukliły problemy finansowe szkockich uczelni, wynikające z niekontrolowanego wzrostu liczby studentów. Gwałtowna inflacja lat 70. spowodowała, że mimo iż liczba studentów niewiele się zmieniła, to wydatki uniwersytetu wzrosły 6-krotnie. 70% wydatków uczelni nadal finansowało państwo, z tego powodu władze państwowe coraz mocniej nakłaniały uniwersytet do znacznych oszczędności i podjęcia ostrych środków zaradczych, aby wydatki ograniczyć. Tendencje te nasiliły się po dojściu do władzy w 1979 roku Margaret Thatcher (Lipowski 715). Podjęte wówczas ostre cięcia finansowe rządu spowodowały znaczne trudności w funkcjonowaniu uniwersytetu w Edynburgu, który musiał zredukować ponad 300 etatów (The University 203). Zmiany w funkcjonowaniu uniwersytetów wynikały także z reorganizacji systemu szkolnictwa wyższego w Anglii. Między rokiem 1988 a 1992 przekształcono

wiele szkół wyższych w uniwersytety, które miały być podobnie finansowane jak stare uniwersytety. Do końca lat 80. funkcjonowało już w Anglii 79 uniwersytetów (w tym w Szkocji 13). Rząd Margaret Thatcher zniósł dofinansowanie nauki studentów zagranicznych. Wzrastająca jednak atrakcyjność studiów w Wielkiej Brytanii i renoma tutejszych uniwersytetów spowodowały jeszcze większy napływ studentów spoza Wysp. Studenci angielscy także musieli odtąd pokrywać połowę kosztów swych studiów. Rząd dążył do zróżnicowania uniwersytetów, zachęcając te o większej renomie do zwiększenia dochodów z czesnego i rekrutowania większej liczby studentów cudzoziemskich. Równocześnie nakłaniał do maksymalizacji grantów badawczych. W 1984 roku ogłoszono nową strategię dotowania uniwersytetów według oceny ich skuteczności naukowej. Wyróżniono 4 kategorie uniwersytetów: wybitny (*starred*), ponadprzeciętny (*above average*), przeciętny (*average*) i poniżej przeciętny (*below average*). Reforma ta znosiła też zasady dożywotniego zatrudniania profesorów (Lipowski 716). Uniwersytety z ugruntowaną pozycją naukową i wielką renomą społeczną, takie jak Edynburg, były przygotowane na korzystanie z takiego systemu. Do 2000 roku dochód z grantów ogólnych uniwersytetu w Edynburgu spadł z 70% do 38%, a granty badawcze przyniosły 25% dochodu. Dochód z czesnego wzrósł do 14%, a inne formy pozyskiwania funduszy stanowiły 23 % (w tym 3% to zapisy i darowizny).

W 1999 roku powstał szkocki Parlament i uniwersytety przeszły pod jego kontrolę, a fundusze na uczelnie kierowano poprzez Szkocką Radę Finansową Wyższej Edukacji. Wydawało się, że od czasów jakobickich Szkoci ponownie wkroczyli na drogę do niepodległości, a uniwersytet w Edynburgu ma tu do odegrania szczególną rolę. Już na początku XX stulecia w swej deklaracji władze uczelni stwierdziły, że uniwersytet będzie zarówno wiodącym centrum akademickiej doskonałości, podtrzymującym i rozwijającym tożsamość uniwersytecką jako instytucja o najwyższej naukowej jakości, a równocześnie uniwersytetem oby-

watelskim, który kultuwyje swe intelektualne i ekonomiczne związki ze szkockim społeczeństwem, które ma pozostać jego fundamentem (The University 207).

Od momentu założenia uniwersytetu edynburski realizował swoje zobowiązania wobec miasta i narodu. W epoce Robertsona stał się niezwykle znaczącą uczelnią w całej Wielkiej Brytanii, zdobywając sobie także coraz większą rangę poza Wyspami. Ostatnie światowe rankingi uniwersytetów opublikowane przez Times Higher Education Center pokazują niezwykle eksponowane 5. miejsce uniwersytetu edynburskiego w Europie i 20. na świecie („Dziennik Gazeta Prawna” 9–11 października 2009). Jako jeden z nielicznych uniwersytetów europejskich jest w stanie rywalizować z uczelniami amerykańskimi. Równocześnie jednak maleje udział Szkotów wśród studentów, a uniwersytet staje się coraz mniej narodowy.

Nasuwa się tu pytanie, czy istnieje jeszcze naród szkocki. Już na początku XX wieku bardzo niewielu Szkotów pragnęło jakiejś autonomii w ramach imperium brytyjskiego (Davies 917). 100 lat później, w 1999 roku Szkoci uzyskali lokalny parlament z bardzo ograniczonymi kompetencjami i nie bardzo wiedzą, co z nim robić. Od początku XX wieku tendencje narodowe w Wielkiej Brytanii najsłabsze są wśród Szkotów, pomimo iż zdaniem Daviesa (747) posiadają wszystkie warunki, aby z powodzeniem samodzielnie funkcjonować. Próby gaelickiego odrodzenia w Szkocji w latach 70. XX wieku okazały się dość słabe. Według ostatnich sondaży („Rzeczpospolita” 1 grudnia 2009), aż 57% Szkotów jest zdecydowanie przeciwnych niepodległości, część nie ma na ten temat własnego zdania. Wydaje się więc, iż zapoczątkowana w XIX wieku narodowa schizofrenia Szkotów wyreżyserowana przez Anglików trwa nadal. Szkoci są jednak mimo wszystko największymi beneficjentami historii, bo zrobili na swej przeszłości największy interes i być może to (tartan, kobziarze, whisky) spełnia ich narodowe aspiracje, dlatego nie pieszno im do niepodległości.

JÓZEF DUDA

Historyczny Princes Street Gardens dzisiaj

Szkockie klany i tartany także na sprzedaż

